ਪ੍ਰਿਆ ਇੰਡੋਰੀਆ

ਬਨਾਮ

ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ। ਈ.ਟੀ.ਸੀ.

(ਫ਼ੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 003549-003552/2023 ਦਾ 2023)

20 ਨਵੰਬਰ, 2023

[ਬੀ. ਵੀ. ਨਗਰਨਾਥ ਅਤੇ ਉੱਜਲ ਭੂਯਾਨ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਮੁੱਦਾ:

ਕੀ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਕਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਐਫਆਈਆਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ; ਅਤੇ ਕੀ ਟ੍ਰਾਂਜ਼ਿਟ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਜਾਂ ਅੰਤਰਿਮ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇਣ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਕਿਸੇ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ।

ਜਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ, 1973 - ਧਾਰਾ 438 - ਵਾਧੂ ਖੇਤਰੀ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ: ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਉਕਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਐਫਆਈਆਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ:

ਆਯੋਜਤ:

ਇੱਕ ਵਿਆਖਿਆ ਜੋ ਕਿਸੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੀ ਖੇਤਰੀ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਅੰਤਰਿਮ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਪੂਰਨ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਵਾਲੇ ਨਤੀਜੇ ਨਿਕਲ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਬਿਨੈਕਾਰ ਜੋ ਗਲਤ, ਬਦਤਮੀਜ਼ੀ, ਜਾਂ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਸਲਾਮਤੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 21 ਦਾ ਇੱਕ ਪਹਿਲੂ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਧਾਰਾ 39(ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਜ ਨੀਤੀ ਦੇ ਇੱਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤ।), ਅਤੇ ਆਰਟੀਕਲ 14 ਵੀ।

ਵਾਧੂ-ਖੇਤਰੀ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਅਸਧਾਰਨ ਅਤੇ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਧਾਰਾ 438 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ

ਲਈ ਟ੍ਰਾਂਜਿਟ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਜਾਂ ਅੰਤਰਿਮ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਅਟੱਲ ਹੈ ਅਤੇ ਬਿਨੈਕਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਅਟੱਲ ਪੱਖਪਾਤ। ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਦੀ ਸਲਾਘਾਯੋਗ ਧਾਰਨਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਸੀਮਤ ਟ੍ਰਾਂਜ਼ਿਟ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਜਾਂ ਸੀਮਤ ਅੰਤਰਿਮ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹੀ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਦੀ ਸਮਰੱਥ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਜਿੱਥੇ ਐਫਆਈਆਰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇੱਕ 'ਨਿਯਮਿਤ' ਜਾਂ ਪੂਰੀ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਚੋਣ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਖੇਤਰੀ ਸਬੰਧ ਜਾਂ ਨੇੜਤਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਅਜਿਹੀ ਰਾਹਤ ਲਈ. [ਪਾਰਾ 26, 34, 37, 39, 40]

ਜਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ, 1973 - ਧਾਰਾ 438 - ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨੂੰ ਫੜਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ - ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਟ੍ਰਾਂਜ਼ਿਟ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਜਾਂ ਅੰਤਰਿਮ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਜੇਕਰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ:

ਅਯੋਜਿਤ: ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਅਜਿਹੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਇੱਕ ਨਿਵਾਸੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵੱਖਰੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਹ ਰਾਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੋਂ ਟ੍ਰਾਂਜਿਟ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਨਿਵਾਸੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਨਿਯਮਤ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੀਮਤ ਮਿਆਦ ਦੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਲੋੜ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਤੇ ਟ੍ਰਾਂਜਿਟ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿੱਜੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਨਾਲ ਅੰਦਰੂਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਤੱਕ ਫੈਲਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 14 ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਟਰਾਂਜ਼ਿਟ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨਾ।

ਨਹੀਂ ਤਾਂ, ਇੱਕ ਲਾਇਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਨਿੱਜੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਜੇਕਰ ਸੀਮਤ ਜਾਂ ਅਸਥਾਈ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ

ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਧਾਰਾ 438 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਇੱਕ ਗਰਭਪਾਤ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੀ ਦੁਰਘਟਨਾ ਹੋਵੇਗੀ, ਵਧਦੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਮੁਸੀਬਤ ਜੋ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਵੇਗੀ। [ਪਾਰਾ 45, 46]

ਅਪਰਾਧਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਕੋਡ, 1973 - ਧਾਰਾਵਾਂ 438, 177 - ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਆਮ ਸਥਾਨ:

ਕੀ ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਜਗ੍ਹਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਪਤਨੀ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ:

ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ: ਧਾਰਾ 177 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਤਨੀ ਦੁਆਰਾ ਬੇਰਹਿਮੀ ਅਤੇ ਘਰੇਲੂ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮੱਗਰੀ ਸਥਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਆਮ ਸਥਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਵਿਆਹ ਸੰਬੰਧੀ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ। ਪਤਨੀ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸਿਹਤ 'ਤੇ ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵ, ਭਾਵੇਂ ਵਿਆਹੁਤਾ ਘਰ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੇ ਪੇਰੈਂਟਲ ਹੋਮ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਪੇਰੈਂਟਲ ਹੋਮ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 498A ਦੇ ਅਰਥ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਤੀ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਕਾਰਨ ਵਿਆਹੁਤਾ ਘਰ ਛੱਡਣ ਜਾਂ ਭਜਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਤਨੀ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਰਨ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।

ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਪਤਨੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਚਿਰਾਵਾ ਸਥਿਤ ਆਪਣੇ ਪੇਕੇ ਘਰ ਪਰਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਫੋਨ 'ਤੇ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਨ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਆਮ ਸਥਾਨ ਚਿਰਾਵਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ. ਕਥਿਤ ਹੁਕਮਾਂ ਦੁਆਰਾ, ਦੋਸ਼ੀ-ਪਤੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਸੀ, ਦੇ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਅਫ਼ਸਰ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਵਾਧੂ ਖੇਤਰੀ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਅਣਗੌਲੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਚਿਰਾਵਾ ਸਥਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨੀ ਹੈ। [ਪਾਰਾ ੪੮, ੪੯]

ਜਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ, 1973 - ਧਾਰਾ 438 - ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ - ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ - ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 9.6]

ਅਪਰਾਧਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਕੋਡ, 1973 - ਧਾਰਾ 438 - ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ - "ਹਾਈ ਕੋਰਟ" ਜਾਂ "ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ" ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ - ਨਿਰਮਾਣ:

ਹੋਲਡ: ਸੈਕਸ਼ਨ 438 ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ 'ਤੇ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਹਾਈ ਕੋਰਟ" ਜਾਂ "ਸੈਸ਼ਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ" ਸਥਾਨਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਦੂਜੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ, ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਸਮੇਂ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਜਾਇਜ਼ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਉੱਥੇ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਉਭਰਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਹਾਈ ਕੋਰਟ" ਜਾਂ "ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸਿਰਫ ਉਸ ਸਥਾਨ ਜਾਂ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਅਰਥ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਹੀ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਲੋੜੀਂਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਣਾ ਸੀ। “ਹਾਈ ਕੋਰਟ” ਅਤੇ “ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਸੈਸ਼ਨ” ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ “ਦੀ” ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਐਫਆਈਆਰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਟ੍ਰਾਂਜ਼ਿਟ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ। [ਪਰਾ 44]

ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ, 1973 - ਸੈਕਸ਼ਨ 438 - ਸਮੀਕਰਨ 'ਟਰਾਂਜ਼ਿਟ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ' - ਲੋੜ ਅਤੇ ਲੋੜ:

ਹੋਲਡ: ਟਰਾਂਜ਼ਿਟ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਲੋੜ ਅਤੇ ਲੋੜ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਧਾਰਾ 22 ਦੀ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਰੱਥ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਟਰਾਂਜ਼ਿਟ ਰਿਮਾਂਡ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਸਥਾਨ ਤੱਕ ਲਿਜਾਣਾ ਜਿੱਥੇ ਅਪਰਾਧ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਟਰਾਂਜ਼ਿਟ ਰਿਮਾਂਡ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਉਸ ਸਥਾਨ ਤੱਕ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਟਰਾਂਜ਼ਿਟ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਲੋੜ ਤੋਂ 'ਟ੍ਰਾਂਜ਼ਿਟ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ' ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਲਾਜ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। [ਪੈਰਾ 35]

ਜ਼ਮਾਨਤ - ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ - ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਵਿਕਾਸ - ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ। [ਪੈਰਾ 10]

ਜ਼ਮਾਨਤ - ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ - ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ, ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਕਿੰਗਡਮ, ਕੀਨੀਆ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ - ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਐਨ - ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। [ਪਾਰਾ 19, 20]

ਜ਼ਮਾਨਤ - ਸੀਮਤ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ, ਉਕਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ

ਗਈ ਐਫਆਈਆਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਗਰਾਂਟ - ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ - ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 36]

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ - ਆਰਟੀਕਲ 21 - ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ - ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ:

ਆਯੋਜਿਤ: ਧਾਰਾ 39ਏ, ਜੋ ਬਰਾਬਰ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਮੁਫਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਨੂੰ ਧਾਰਾ 21 ਦੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਜਾਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਹ ਜੋ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਇੱਕ ਨਿਰਣਾਇਕ ਫੋਰਮ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸਮਝੋ, ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣਾ। ਇੱਕ ਨਿਰਣਾਇਕ ਫੋਰਮ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪਹੁੰਚ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਪੂਰਨ, ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਅਤੇ ਕਿਫਾਇਤੀ ਵੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਹੱਤਵ ਅਤੇ ਉਪਯੋਗਤਾ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਮੁੱਲ ਤਾਂ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਤੇਜ਼ ਹੋਵੇ। [ਪਾਰਾ 20, 22, 23]

ਕਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ - ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ - ਵਿਧਾਨਕ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਨਿਯਮ:

ਆਯੋਜਿਤ: ਦੰਡ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੀਵਨ, ਆਜ਼ਾਦੀ, ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਵਿਗਾੜ ਦੇ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸਹੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਦੇਖਭਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਪਾਠ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੋਵੇ। ਨਿੱਜੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ, ਜੋ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹਨ, ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਬੰਧਿਤ ਵਿਆਖਿਆ ਦੁਆਰਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇੱਕ ਕਨੂੰਨ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਉਸਾਰੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਮੁੱਖ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਮੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਤਰਕਸੰਗਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਦੇ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। [ਪਾਰਾ 25, 27, 30]

ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਵਾਕਾਂਸ਼ – ਸ਼ਬਦ 'ਟ੍ਰਾਂਜ਼ਿਟ' – ਦਾ ਅਰਥ – ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ। [ਪੈਰਾ 35.1]

ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਕੇਸ:

- ਅਸਾਮ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਬ੍ਰੋਜੇਨ ਗੋਗੋਲ (ਡਾ), (1998) 1 SCC 397
- ਅਮਰ ਨਾਥ ਨਿਓਗੀ ਬਨਾਮ ਝਾਰਖੰਡ ਰਾਜ, (2018) 11 SCC 797

- ਨੱਥੂ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. ਰਾਜ, (2021) 6 SCC 64
- ਨਵੀਨਚੰਦਰ ਮਜੀਠੀਆ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ, [2000] 3 ਸਪਲ. SCR 82: (2000) 7 SCC 640
- ਰਘੂਬੰਸ ਦੂਬੇ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ, (1967) 2 SCR 423
- ਦਸ਼ਰਥ ਰੂਪ ਸਿੰਘ ਰਾਠੌੜ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ, [2014] 11 SCR 921: (2014) 9 SCC 129
- ਬਲਚੰਦ ਜੈਨ ਬਨਾਮ ਐਮ.ਪੀ. ਰਾਜ, [1977] 2 SCR 52: (1976) 4 SCC 572

ਅਗਰਵਾਲ ਬਨਾਮ NCT ਦਿੱਲੀ [2020] 2 SCR 1: (2020) 5 SCC 1; ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਿਬੀਆ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ [1980] 3 SCR 383: (1980) 2 SCC 565; ਜਾਮਿਨੀ ਮਲਿਕ ਬਨਾਮ ਸਮਰਾਟ (1909) ILR 36 Cal 174; ਹਿਦਾਇਤ ਉੱਲਾ ਖਾਨ ਬਨਾਮ ਤਾਜ, ਏਆਈਆਰ 1949 ਲਹ 77; ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਿਬੀਆ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, 1977 SCC ਔਨਲਾਈਨ P&H 157; ਤੀਸਤਾ ਅਤੁਲ ਸੇਤਲਵਾੜ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ, 2014 ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਅਪਰਾਧਿਕ) ਨੰਬਰ 1770; ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ., [1994] 3 SCR 661: (1994) 4 SCC 260; ਅਨੀਤਾ ਕੁਸ਼ਵਾਹਾ ਬਨਾਮ ਪੁਸ਼ਪ ਸੂਡਾਨ [2016] 9 SCR 560: (2016) 8 SCC 509; ਸੈਂਟਰਲ ਇਨਲੈਂਡ ਵਾਟਰ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਬ੍ਰੋਜੋ ਨਾਥ ਗਾਂਗੁਲੀ [1986] 2 SCR 278: (1986) 3 SCC 156; ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਦੇਵਕਰਨ ਨੇਨਸ਼ੀ [1973] 1 SCR 1004: (1972) 2 SCC 890; ਸੁਜਾਤਾ ਮੁਖਰਜੀ (ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ) ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਕੁਮਾਰ ਮੁਖਰਜੀ [1997] 3 SCR 1127: (1997) 5 SCC 30; ਵਾਈ. ਅਬ੍ਰਾਹਮ ਅਜੀਤ ਬਨਾਮ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ, ਚੇਨਈ [2004] 3 ਸਪਲ. SCR 604: (2004) 8 SCC 100; ਰਮੇਸ਼ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਟੀ.ਐਨ. [2005] 2 SCR 493: (2005) 3 SCC 507; ਮਨੀਸ਼ ਰਤਨ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਐਮ.ਪੀ. [2006] 8 ਸਪਲ. SCR 226: (2007) 1 SCC 262; ਰੁਪਾਲੀ ਦੇਵੀ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. [2019] 6 SCR 577: (2019) 5 SCC 384; Re: Benod Ranjan Sinha, 1981 SCC Online Cal 102; ਐਲ.ਆਰ. ਨਾਇਡੂ (ਡਾ.) ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ, 1983 ਐਸਸੀਸੀ ਔਨਲਾਈਨ ਕਾਰ 206; ਐਨ.ਕੇ. ਨਾਇਰ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ, 1985 Cri LJ 1887 - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਮੁੜ ਵਿੱਚ: ਸਟਰਮਨ, 1984. 604 ਐੱਫ. ਸਪਲਾਈ. 278; F. E. Devine (1990); ਰੇਜੀਨਾ ਬਨਾਮ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਲਈ ਰਾਜ ਦੇ ਸਕੱਤਰ, ਸਾਬਕਾ ਪਾਰਟ ਲੀਚ, (1994) ਕਿਊ.ਬੀ. 198; ਕੈਰੋਲੀਨ ਕੁਥੀ ਕਰੰਜਾ ਬਨਾਮ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨਜ਼ (2021) eKLR – ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ: ਐਨ ਇੰਡੀਅਨ ਸਿਵਲ ਲਿਬਰਟੀਜ਼ ਇਨੇਵੇਸ਼ਨ, ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਜਰਨਲ ਆਫ਼ ਕੰਪੈਰੇਟਿਵ ਐਂਡ ਅਪਲਾਈਡ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਜਸਟਿਸ, 14:1-2, 107-114; ਮੈਕਸਵੈੱਲ, ਟਰੀਟਾਈਜ਼ ਆਨ ਇੰਟਰਪ੍ਰੀਟੇਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਸਟੈਚੂਟਸ (10ਵੀਂ ਐਡ.), ਪੀ. 284; ਸੰਖੇਪ ਆਕਸਫੋਰਡ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ, 10ਵਾਂ ਐਡੀਸ਼ਨ, ਸੋਧਿਆ; ਬਲੈਕ ਦੀ ਲਾਅ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ, 11ਵਾਂ ਐਡੀਸ਼ਨ - ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2023 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 3549-3552।

LXXI ਵਧੀਕ ਅਦਾਲਤ ਦੇ 07.07.2022 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ। ਸਿਟੀ ਸਿਵਲ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਬੈਂਗਲੁਰੂ ਸਿਟੀ (ਸੀਸੀਐਚ-72) 2022 ਦੇ ਸੀਆਰਐਲਐਮ ਨੰਬਰ 3941, 3943, 3944, ਅਤੇ 3945 ਵਿੱਚ।

ਐਮੀਕਸ ਕਿਊਰੀ ਲਈ ਸਲਾਹ:

ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਬੈਨਰਜੀ, ਏ.ਐਸ.ਜੀ.; ਤਥਾਗਤ ਸ਼ਰਮਾ; ਸਿਧਾਰਥ ਸਿਨਹਾ; ਨ੍ਗਿੰਗ ਚਾਮਵਿਦਬੋ ਜ਼ੇਲਿਯਾਂਗ; ਸ਼ਿਵਮ ਸਿੰਘਾਨੀਆ; ਸਰਾਂਸ਼ ਕੁਮਾਰ; ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਰਾਵਤ, ਐਡਵੋਕੇਟ.

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਵਕੀਲ:

ਕੌਸਤਵ ਪਾਲ, ਸ੍ਰ. ਐਡਵ.; ਰਿਸ਼ੀ ਮਾਟੋਲੀਆ; ਐਚ ਡੀ ਥਾਨਵੀ; ਨਿਖਿਲ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ; ਅਚਲ ਸਿੰਘ ਬੁੱਲੇ; ਸ਼ਿਤਿਜ ਬਿਕਰਮੀਆ; ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਇੰਡਾ; ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੁਮਤੀ ਸ਼ਰਮਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ.

ਜਵਾਬਦਾਤਿਆਂ ਲਈ ਵਕੀਲ:

ਡਾ. ਮਨੀਸ਼ ਸਿੰਘਵੀ, ਸ੍ਰ. ਐਡਵ.; V. N. ਰਘੁਪਤੀ; ਐੱਮ. ਬੰਗਾਰਸਵਾਮੀ; ਐਸ ਸ਼ਸ਼ਾਂਕ ਰੈਡੀ; ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ੁਭਾਂਗੀ ਅਗਰਵਾਲ; ਅਪੂਰਵ ਐਸ.; ਸੌਰਵ ਰਾਏ; ਸੰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ ਝਾਅ; ਵਾਸੁਦੇਵ ਸਿੰਘ; ਕੌਸ਼ਲ ਸ਼ਰਮਾ; ਅਤਰਵਾ ਕੋਤਵਾਲ; ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅੰਜਨਾ ਸ਼ਰਮਾ; ਸੁਕੁਮਾਰ; ਦੀਪਕ ਗੋਇਲ; ਕੁਮਾਰ ਕਾਰਤੀਕੇ, ਐਡਵੋਕੇਟ.

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

ਨਗਰਨਾਥਨਾ, ਜੇ.

ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਬਰਡਜ਼ ਆਈ ਦ੍ਰਿਸ਼:

2. ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਨਿਰਣੇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ:

ਗੋਆ ਰਾਜ ਵਿਚ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਲੋਹੇ ਦੀ ਰਾਡ ਨਾਲ ਕੁੱਟਿਆ। ਹਮਲੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜ਼ਖਮੀ ਹੈ। ਕਥਿਤ ਹਮਲਾਵਰ ਰਾਉਰਕੇਲਾ, ਓਡੀਸ਼ਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਇੱਕ ਫੈਕਟਰੀ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਗੋਆ ਦੇ ਬੀਚੋਲਿਮ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ (ਆਈਪੀਸੀ) ਦੀ ਧਾਰਾ 326 ਦੇ ਤਹਿਤ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੇ ਜੁਰਮ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ (ਐਫਆਈਆਰ)

ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਣ 'ਤੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨੂੰ ਫੜਨ 'ਤੇ, ਕਥਿਤ ਹਮਲਾਵਰ ਨੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਸੁੰਦਰਗੜ੍ਹ, ਓਡੀਸ਼ਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਰੁੜਕੇਲਾ ਹੈ, ਕੋਲ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਥਿਤ ਹਮਲਾਵਰ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਅਜਿਹਾ ਸਵਾਲ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਆਇਆ ਹੈ।

ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥ:

2.1 ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਪਤਨੀ ਦੁਆਰਾ 07.07.2022 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਸਿੱਖਿਅਕ ਵਧੀਕ ਸਿਟੀ ਸਿਵਲ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਬੈਂਗਲੁਰੂ ਸਿਟੀ, ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਵਿਵਿਧ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਨੰਬਰ 3941/2022, 3943/2022, 3944/2022, ਅਤੇ 3945/2022। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੁਕਮਾਂ ਰਾਹੀਂ, ਬੰਗਲੁਰੂ ਸਿਟੀ ਦੇ ਵਧੀਕ ਸਿਟੀ ਸਿਵਲ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੰ: 43/2022 ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀ-ਪਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ, ਅਰਥਾਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ: 2, 3 ਅਤੇ 4 ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 ('ਆਈਪੀਸੀ', ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ) ਦੀ ਧਾਰਾ 498A, 406, ਅਤੇ 323 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਕਮਿਸ਼ਨ। ਐਫਆਈਆਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਪਤਨੀ ਨੇ ਚਿਰਾਵਾ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਝੁੰਝਨੂ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਖੇ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਸੀ।

2.2 ਉਪਰੋਕਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਅਸਫਲ ਵਿਆਹੁਤਾ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦਾਜ ਉਤਪੀੜਨ, ਬੇਰਹਿਮੀ ਅਤੇ ਘਰੇਲੂ ਹਿੰਸਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ। ਆਰਥਿਕ ਉਦਾਰੀਕਰਨ ਦੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰਕ, ਵਿਆਹੁਤਾ ਅਤੇ ਕੈਰੀਅਰ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਲਈ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਵਧ ਰਹੇ ਪ੍ਰਵਾਸ ਦੇ ਨਾਲ, ਜੋੜਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ ਤੋਂ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਪਤਨੀ ਦਾ ਵਿਆਹੁਤਾ ਘਰ ਉਸਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹੈ।

3. ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਪਤਨੀ (ਇੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਤੱਥ, ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ:

3.1 ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਪਤਨੀ ਨੇ 11.12.2020 ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ-ਪਤੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਬੈਂਗਲੁਰੂ ਰਹਿਣ ਲੱਗੀ।

3.2 09.11.2021 ਨੂੰ, ਦੋਸ਼ੀ-ਪਤੀ ਨੇ ਤਲਾਕ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਐਮ.ਸੀ. ਨੰਬਰ 5786/2021, ਹਿੰਦੂ ਮੈਰਿਜ ਐਕਟ, 1955 ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਜੱਜ, ਫੈਮਿਲੀ ਕੋਰਟ, ਬੈਂਗਲੁਰੂ, ਕਰਨਾਟਕ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ। 15.11.2021 ਨੂੰ ਤਲਾਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

3.3 07.03.2022 ਨੂੰ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਪਤਨੀ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਜੱਜ, ਫੈਮਿਲੀ ਕੋਰਟ, ਬੈਂਗਲੁਰੂ ਤੋਂ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ, ਚਿਰਾਵਾ, ਝੁਨਝੁਨੂ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 590/22 ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ।

3.4 ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਪਤਨੀ ਨੇ 25.01. ਨੂੰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਚਿਰਾਵਾ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਝੁੰਝੁਨੂ ਵਿਖੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 498A, 406, ਅਤੇ 323 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ FIR ਨੰਬਰ 43/2022 ਵਜੋਂ ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ('FIR', ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ) ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ। 2022 ਸ਼ਾਮ 06:07 ਵਜੇ।

3.5 ਵਿਆਹ ਸਮੇਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਪਤਨੀ ਦੇ ਦੋ ਛੋਟੇ ਭੈਣ-ਭਰਾ ਅਜੇ ਅਣਵਿਆਹੇ ਸਨ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਦਿਲ ਦਾ ਮਰੀਜ਼ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜਿਸ ਦੀ ਐਂਜੀਓਪਲਾਸਟੀ ਕਰਵਾਈ ਸੀ, ਉਸ 'ਤੇ ਕਰੀਬ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ। ਵਿਆਹ 'ਤੇ 46,00,000/- ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ-ਪਤੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ, ਮਾਤਾ ਅਤੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਦਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਅਰਥਾਤ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2, 3 ਅਤੇ 4।

3.6 ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਪਤਨੀ ਦਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਤੰਗ-ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ, ਤਸ਼ੱਦਦ ਅਤੇ ਕੁੱਟਮਾਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ-ਪਤੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਧੋਖਾਧੜੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਪਤਨੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਵਿਆਹ 'ਤੇ ਇਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਛੇੜਛਾੜ ਅਤੇ ਤਸ਼ੱਦਦ 11.12.2020 ਤੋਂ 06.07.2021 ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ। ਵਿਆਹ ਦੇ ਇੱਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਜੋੜੇ ਨੇ ਇਕੱਠੇ ਬਿਤਾਏ, ਦੋਸ਼ੀ-ਪਤੀ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਤਲਾਕ ਦੇਣ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦੇ ਕੇ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਜ਼ੁਲਮ ਕੀਤਾ।

3.7 ਮੁਲਜ਼ਮ ਪਤੀ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਧਮਕੀਆਂ ਦੇਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਕਿ ਉਹ ਗੂੜ੍ਹੇ ਸਬੰਧਾਂ ਲਈ ਮਾਨਸਿਕ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸ ਨੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਕਰੀਬ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਥੱਪੜ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਵਿਆਹ ਵੱਲ ਝੁਕਾਅ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਆਜ਼ਾਦ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦਾਜ ਦੀ ਮੰਗ ਪੂਰੀ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ।

3.8 ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਪਤਨੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਹੁਰੇ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ: 2, 3 ਅਤੇ 4 ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀ ਪਤੀ ਵੱਲੋਂ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਰੀਰਕ ਹਮਲੇ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ। ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਉਸ ਦੇ ਸਹੁਰੇ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਬਣਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਪਤੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁੱਟਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।

3.9 ਇਸ ਤਜਰਬੇ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਦੋਸ਼ੀ-ਪਤੀ ਲਈ ਸਕੂਟਰ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਰੁ. 1,01,326/- ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ 12.02.2022 ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਪਤਨੀ ਦੀ ਮਾਂ ਦੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਤੋਂ ਆਨਲਾਈਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ।

3.10 ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਸ਼ੀ-ਪਤੀ ਨੇ ਕਾਰ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਮੰਗ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਵੀ ਤੰਗ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕੋਵਿਡ-19 ਪਾਜ਼ੇਟਿਵ ਸੀ, ਅਤੇ ਆਖਰਕਾਰ, ਉਸਨੂੰ 02.06.2021 ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਵਾਲੇ ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਪਤਨੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ-ਪਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਧੀ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਦੋਸ਼ੀ-ਪਤੀ ਨੇ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

3.11 11.06.2021 ਨੂੰ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਪਤਨੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਚਿਰਾਵਾ ਵਾਪਸ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

3.12 ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਰੁਪਏ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਅਤੇ ਕੀਮਤੀ ਸਾਮਾਨ। 30,00,000/- ਅਜੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ-ਪਤੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਸਨ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ-ਪਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਨ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਚਿਰਾਵਾ ਸਥਿਤ ਆਪਣੇ ਪੇਕੇ ਘਰ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਪਤਨੀ ਚਿਰਾਵਾ ਵਿੱਚ ਸੀ ਤਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਪਤੀ ਨੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਕਾਲਾਂ ਅਤੇ ਵੀਡੀਓ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਬੈਂਗਲੁਰੂ ਵਾਪਸ ਆ ਗਈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਬੈਂਗਲੁਰੂ ਆਈ ਤਾਂ ਗੁੰਡਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਲਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗੀ।

3.13 ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਪਤਨੀ ਨੇ ਮੈਡੀਕਲ ਟੈਸਟ ਕਰਵਾਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ-ਪਤੀ ਦੇ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗਰਦਨ ਅਤੇ ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਹਲਕੇ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦਿਖਾਏ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੇ ਰਵੱਈਏ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਲਈ ਆਸਵੰਦ ਹੋਣ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਕਲੰਕ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਉਸਨੇ ਕੋਈ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

3.14 ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ, ਚਿਰਾਵਾ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਨੇ ਇੱਕ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੀੜਤ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ, ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 498ਏ, 406, ਅਤੇ 323 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਅਸੀਂ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਵੇਰਵੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਬਿਆਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਾਡੇ ਅਨੁਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਇਪੱਗਡ ਆਰਡਰ:

ਦੋਸ਼ੀ-ਪਤੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2, 3, ਅਤੇ 4, ਨੇ ਸੀਆਰਐਲ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1973 ('ਸੀਆਰਪੀਸੀ, ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ) ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਰਾਹਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। MISC. ਨੰਬਰ 3941/2022, 3943/2022, 3944/2022, ਅਤੇ 3945/2022 ਵਧੀਕ ਸਿਟੀ ਸਿਵਲ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਬੈਂਗਲੁਰੂ ਸਿਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ।

4. 07.07.2022 ਨੂੰ, ਵਧੀਕ ਸਿਟੀ ਸਿਵਲ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਬੈਂਗਲੁਰੂ ਸਿਟੀ, ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ-ਪਤੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2, 3 ਅਤੇ 4 ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ।

4.1 ਬੇਅਦਬੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਗਲਕੁੰਟੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਬੇਂਗਲੁਰੂ, ਅਤੇ ਚਿਰਾਵਾ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਰਾਜਸਥਾਨ, ਦੋਵੇਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹ ਸਨ। ਦੋਵੇਂ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਇੱਕੋ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਵਧੀਕ ਸਿਟੀ ਸਿਵਲ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਬੈਂਗਲੁਰੂ ਸਿਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

4.2 ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ-ਪਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2, 3 ਅਤੇ 4 ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਸਾਬਤ ਹੋਣੀ ਬਾਕੀ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਅੱਗੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਮੌਤ ਜਾਂ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਲਾਭ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ।

4.3 ਜਦੋਂ ਥਾਣਾ ਚਿਰਾਵਾ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਪਤੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2, 3 ਅਤੇ 4 ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ, ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਬੈਂਗਲੁਰੂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਪਤਨੀ ਨੇ ਉਦੋਂ ਕੀਤੀ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਚੈੱਕ ਕੀਤੀ।

4.4 09.12.2022 ਨੂੰ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਪਤਨੀ ਦੀ ਤਬਾਦਲਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 590/22 ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਐਮ.ਸੀ. ਨੰਬਰ 5786/2021 ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਜੱਜ, ਫੈਮਿਲੀ ਕੋਰਟ, ਬੈਂਗਲੁਰੂ ਤੋਂ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ, ਚਿਰਾਵਾ, ਝੁੰਝੁਨੂ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ।

5. ਦੋਸ਼ੀ-ਪਤੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰ: 2, 3 ਅਤੇ 4 ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਪਤਨੀ ਨੇ ਡਬਲਯੂ.ਪੀ. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨੰ. 48/2023, ਜਿਸ ਨੂੰ 17.02.2023 ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਚਾਰਾਂ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਵਜੋਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

6. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੀਵ ਟੂ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 17.03.2023 ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 07.07.2023 ਨੂੰ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਵਧੀਕ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਸ੍ਰੀ ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਬੈਨਰਜੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪੂਰਵ-ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਜ਼ਮਾਨਤ, ਜਦੋਂ ਐਫਆਈਆਰ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਪਰ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ।**

ਸਬਮਿਸ਼ਨ:
7. ਅਸੀਂ ਸ੍ਰੀ ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਬੈਨਰਜੀ, ਵਧੀਕ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਮਿੱਤਰ, ਸ੍ਰੀ ਕੌਸਤਵ ਪਾਲ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਪਤਨੀ ਲਈ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ, ਡਾ. ਮਨੀਸ਼ ਸਿੰਘਵੀ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਦੇ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ, ਸ੍ਰੀ ਵੀ.ਐਨ. ਰਘੁਪਤੀ, ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ, ਅਤੇ ਸ੍ਰੀਮਤੀ। ਅੰਜਨਾ ਸ਼ਰਮਾ, ਦੋਸ਼ੀ ਪਤੀ ਦੇ ਵਕੀਲ ਰਹੇ। ਅਸੀਂ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਵੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਹੈ।
7.1 ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਬੈਨਰਜੀ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਮਿੱਤਰ ਵਜੋਂ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ:
i. ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਸਿਰਫ਼ 'ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਸੈਸ਼ਨ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਕੇਸ ਹੋਵੇ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹੀ 'ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ' ਉਹੀ ਅਦਾਲਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਨੋਟਿਸ ਲੈ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮਾਮਲਾ ਜਾਂ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ 'ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ' ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਆਪਣੇ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਬਾਰੇ ਸੀਮਤ ਵਿਧਾਨਕ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਕੀ 'ਵਾਧੂ-ਖੇਤਰੀ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ' ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।
ii. 'ਵਾਧੂ-ਖੇਤਰੀ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ' ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੀਆਂ ਪਹੁੰਚਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਿੱਖਿਅਕ ਐਮੀਕਸ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਅੰਤਰਿਮ ਰਾਹਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ 'ਟ੍ਰਾਂਜ਼ਿਟ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ' ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਾਂ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲੈਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੱਖਰੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਐਮੀਕਸ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਤੇ 'ਟ੍ਰਾਂਜ਼ਿਟ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ' ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਦੀ ਮਿਆਦ

ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇੱਕ ਖਾਸ ਸਮੇਂ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੋਈ ਬਿਨੈਕਾਰ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਜੋ ਜੁਰਮ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਸਾਮ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਬ੍ਰੋਜੇਨ ਗੋਗੋਲ (ਡਾ.), (1998) 1 ਐਸਸੀਸੀ 397 (ਬਰੋਜੇਨ ਗੋਗੋਲ) ਅਤੇ ਅਮਰ ਨਾਥ ਨਿਓਗੀ ਬਨਾਮ ਝਾਰਖੰਡ ਰਾਜ, (2018) ਵਿੱਚ 'ਟ੍ਰਾਂਜ਼ਿਟ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ' ਪਹੁੰਚ ਅਪਣਾਈ ਸੀ।) 11 SCC 797.

iii. ਸਿੱਖਿਅਤ ਐਮੀਕਸ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨੱਥੂ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. ਰਾਜ, (2021) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 64 (ਨੱਥੂ ਸਿੰਘ) ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਇੱਕ ਉਦਾਰ ਪਹੁੰਚ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਅਣਉਚਿਤ ਇਨਕਾਰ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

iv. ਨਵੀਨਚੰਦਰ ਮਜੀਠੀਆ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ, (2000) 7 SCC 640 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਸਿੱਖਿਅਕ ਐਮੀਕਸ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਕਲਪਿਕ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਜੋ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ 'ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ' ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬੇਂਗਲੁਰੂ, ਕਰਨਾਟਕ ਵਿੱਚ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਵਾਲੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਚਿਰਾਵਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਪਤਨੀ ਦੇ ਪੇਕੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

7.2 ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਪਤਨੀ/ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਪਾਲ ਨੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ:

i. ਕਿਸੇ ਜੁਰਮ ਦੀ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਸਗੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦਾ ਵੀ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।

ii. ਬੈਂਗਲੁਰੂ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ F.I.R ਜੋ ਕਿ ਇਸਦੇ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਇਸਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

iii. ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਪਤਨੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਚਿਰਾਵਾ ਤੋਂ ਅਦਾਲਤੀ ਵਕੀਲ ਵੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰ ਰਹੇ। ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰਫ਼ ਬੈਂਗਲੁਰੂ ਦਾ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਹੀ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਉਕਤ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਕੋਲ ਨਾ ਤਾਂ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਦੀ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ

ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਥਾਣੇ ਦੀ ਕੋਈ ਸਹਾਇਤਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਅਣਗੌਲੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

7.3 ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਡਾ. ਮਨੀਸ਼ ਸਿੰਘਵੀ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ:

i. ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ। ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਮੁੱਖ ਮਹੱਤਵ ਦੀ ਹੈ। ਵਧੇਰੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, CrPC ਦਾ ਅਧਿਆਇ XIII ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ/ਆਮ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੋਵੇਂ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ। ਰਘੂਬੰਸ ਦੂਬੇ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ (1967) 2 ਐਸਸੀਆਰ 423 (ਰਘੂਬੰਸ ਦੂਬੇ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ। ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਅਪਰਾਧੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, 1908 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਥਾਪਤ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੇ ਉਲਟ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਕੋਈ ਭੂਮਿਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦਸ਼ਰਥ ਰੂਪਸਿੰਘ ਰਾਠੌੜ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ, (2014) 9 SCC 129 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 177 ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਸ ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ii. ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਸਕੀਮ ਬਾਰੇ ਵਿਸਤਾਰ ਵਿੱਚ, ਡਾ. ਸਿੰਘਵੀ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦਾ ਅਧਿਆਇ II ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟਾਂ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਣਾਇਕ ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡਦਾ ਹੈ। ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਥਾਨਕ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਅਧਿਆਇ XIII ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੰਜੀਦਗੀ (ਧਾਰਾ 157) ਜਾਂ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ (ਸੈਕਸ਼ਨ 156) ਲੈਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਉਪਬੰਧ 'ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਆਮ ਸਥਾਨ' ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ।

iii. ਇਸ ਲਈ, ਜਿਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਤੇ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 167(2) ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਲਈ ਨਿਆਂਇਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ 'ਨੇੜਲੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ'

ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦਾ। ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਕੋਲ 15 ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਹਿਰਾਸਤ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਕੋਲ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਦੇ ਤਹਿਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ 'ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ' ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਜਿਹੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਮੰਗੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਜਿਸ ਕੋਲ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਦੇ ਪਾਠ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਅਗੇਤਰ 'ਦੀ' ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਸਹੀ ਨਿਰਮਾਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਬਦ 'ਦੀ' ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਨਿਰਮਾਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ 'ਕਿਸੇ' ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੋ ਜਾਵੇ।

iv. ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 1973 ਵਿੱਚ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਵਿੱਚ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ, ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਰਗੇ ਕਈ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਫੋਰਮ ਸ਼ਾਪਿੰਗ ਵਰਗੀਆਂ ਵਿਹਾਰਕ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨੂੰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸਮਾਨ ਮੰਨਣ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੁਸ਼ਕਲ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜੇਕਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਵੇ ਜਿੱਥੇ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਰੁਖ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ, ਪੁਨਰ: ਬੇਨੋਦ ਰੰਜਨ ਸਿਨਹਾ, 1981 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਕੈਲ 102 (ਪੁਨਰ: ਬੇਨੋਦ ਰੰਜਨ ਸਿਨਹਾ ਵਿੱਚ), ਐਲ.ਆਰ. ਨਾਇਡੂ (ਡਾ.) ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ, 1983 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਕਾਰ 206 (ਐਲ.ਆਰ. ਨਾਇਡੂ), ਅਤੇ ਐਨ.ਕੇ. ਨਾਇਰ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ, 1985 Cri LJ 1887 (N.K. Nayar), ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਸਟਿਸ ਵੀ.ਐਸ. ਸੈਕਸ਼ਨ 7.33, ਪੰਨਾ 121 ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਮਲੀਮਥ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ, ਨੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਸੰਬੰਧੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਦੋ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ: ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ

ਕਰੇਗੀ; ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕੇਵਲ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।
v. ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਰਾਜ ਦੇ ਨਿਵਾਸੀ ਪਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦੇ ਇੱਕ ਵਿਕਲਪਿਕ ਰੂਪ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਬਲਚੰਦ ਜੈਨ ਬਨਾਮ ਐਮ.ਪੀ. ਸਟੇਟ, (1976) 4 SCC 572 (ਬਾਲਚੰਦ ਜੈਨ) ਅਤੇ ਸੁਸ਼ੀਲਾ ਅਗਰਵਾਲ ਬਨਾਮ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਐਨਸੀਟੀ, (2020) 5 SCC 1 (ਸੁਸ਼ੀਲਾ ਅਗਰਵਾਲ), ਜਿਸ ਨੇ 'ਟ੍ਰਾਂਜ਼ਿਟ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ' ਅਤੇ 'ਅੰਤਰਿਮ ਸੁਰੱਖਿਆ' ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਅਨੁਛੇਦ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। 21 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 19(1)(d) ਦੇ ਅਧੀਨ ਅੰਦੋਲਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਨਾਲ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਨਾਗਰਿਕ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ ਅਕਸਰ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇੱਕ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਅਪਰਾਧੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੂਜੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।
vi. ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੇ ਨੇੜੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਸੀਮਤ ਮਿਆਦ ਲਈ ਅੰਤਰਿਮ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਫੋਰਮ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅੰਤਰਿਮ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਅ ਵੀ ਸੁਝਾਏ ਗਏ ਸਨ:
a ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਸਬੂਤ ਦਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰਿਮ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ;
ਬੀ. ਜੇਕਰ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੀ ਆਮ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਦੇ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅੰਤਰਿਮ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਖਦਸ਼ੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ;
c. ਅੰਤਰਿਮ ਸੁਰੱਖਿਆ ਆਮ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਚੌਦਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ;

d. ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰਿਮ ਅਰਜ਼ੀ ਭੇਜੀ ਗਈ ਹੈ, ਨੂੰ ਅੰਤਰਿਮ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ, ਅੰਤਰਿਮ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਬੰਧਤ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਪੜਾਅ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੰਗ ਸਕਦਾ ਹੈ;
ਈ. ਇੱਕ ਕਥਿਤ ਫਜ਼ੂਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅੰਤਰਿਮ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਸੀਮਤ ਮਿਆਦ ਇਹ ਵੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਏਗੀ ਕਿ ਨਿਯਮਤ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਕੇਵਲ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ; ਅਤੇ
f. ਅੰਤਰਿਮ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਅਧੀਨ ਗਿਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ।

7.4 ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 'ਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਿਆਂਇਕ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
7.5 ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦੋਸ਼ੀ ਪਤੀ ਦੇ ਵਕੀਲ ਅੰਜਨਾ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ:
i. ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਪਤਨੀ ਨੇ ਝੂਠੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਬੇਤੁਕੀ ਐੱਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਪਤਨੀ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ ਪੈਸੇ ਵਸੂਲੀ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਸ਼ੀ-ਪਤੀ ਨੇ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। 50,00,000/-।
ii. ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਤੁਰੰਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾਅ 'ਤੇ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ।
iii. ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਕੋਵਿਡ-19 ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਦਬਾਅ ਅਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਪਤੀ, ਇਕਲੌਤਾ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲਾ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਇਕ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਬਿਮਾਰ ਪਿਤਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਅਤੇ ਅੰਗ ਦੀ

ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਪਤਨੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਉਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸਥਾਨਕ ਸੰਪਰਕ ਸਨ ਜਿੱਥੇ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਭਾਵ, ਚਿਰਾਵਾ, ਰਾਜਸਥਾਨ। ਉਸਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਖਦਸ਼ਾ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਬੈਂਗਲੁਰੂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਕ ਕਾਰਕ ਸੀ।
iv. ਦੋਸ਼ੀ-ਪਤੀ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਪਤਨੀ ਦੀਆਂ ਸੱਚਾਈਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਸਵਾਲ ਚੁੱਕੇ। ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਐਫਆਈਆਰ ਚਿਰਾਵਾ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ-ਪਤੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਬੇਂਗਲੁਰੂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਪਤਨੀ ਬੇਂਗਲੁਰੂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁੰਬਈ ਸਥਿਤ ਕੰਪਨੀ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਸੀ।

ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਨੁਕਤੇ:

8. ਸਬੰਧਤ ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਮਿੱਤਰ, ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਸਲਾਹ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਘੋਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਨੁਕਤੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ:

i. ਕੀ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਅਧੀਨ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਉਕਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਐਫਆਈਆਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ?

ii. ਕੀ ਟ੍ਰਾਂਜ਼ਿਟ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਜਾਂ ਅੰਤਰਿਮ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇਣ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ?

iii. ਕੀ ਹੁਕਮ?

ਉਪਰੋਕਤ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਕਾਨੂੰਨੀ ਢਾਂਚਾ:

9. ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨੁਕਤਿਆਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ:

9.1 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(ਈ) ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ "ਹਾਈ ਕੋਰਟ" ਦਾ ਮਤਲਬ 'ਉਸ ਰਾਜ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ' ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਸਨੂੰ ਇੱਕ ਰਾਜ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਜੋਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦਾ

ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸ ਖੇਤਰ ਲਈ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਦੀ ਸਰਵਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਹੈ।

9.2 ਸੈਕਸ਼ਨ 2(j) ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ "ਸਥਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ" ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦਾ ਸਥਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਚੀਫ਼ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਇਹ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰੇਗੀ।

9.3 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 41ਏ ਵਿੱਚ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਲਈ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਹੈ ਜੋ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 167(2) ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ 15 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਹਿਰਾਸਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜੇਕਰ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਕੋਲ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਸੌਂਪਣ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਹੋਰ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਨੂੰ ਬੇਲੋੜੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਾਲੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਕੋਲ ਭੇਜਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 156 ਅੱਗੇ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਕੋਈ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਅਧਿਆਇ XIII ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਵੇਗੀ।

9.4 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਅਧਿਆਇ XIII ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 177 ਇਹ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਜੁਰਮ ਦੀ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰਾਂ ਬਾਰੇ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਜਾਂ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਧਾਰਾ 178 ਇਹ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਅਪਰਾਧ, ਜਾਂ ਉਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ,

ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 179 ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਪਰਾਧੀ ਐਕਟ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸਦੀ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਅਜਿਹਾ ਨਤੀਜਾ ਨਿਕਲਿਆ ਹੈ।

9.5 ਉਪਰੋਕਤ ਕਨੂੰਨੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਦੇ ਮੁੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੋ ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

"438. ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼।-

(1) ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਲ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਗੈਰ-ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ; ਅਤੇ ਉਹ ਅਦਾਲਤ, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਰਥਾਤ:

(i) ਦੋਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ;

(ii) ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੇ ਪੂਰਵ-ਅਨੁਮਾਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਮਾਨਤਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ 'ਤੇ ਕੈਦ ਕੱਟੀ ਹੈ;

(iii) ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੇ ਨਿਆਂ ਤੋਂ ਭੱਜਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ; ਅਤੇ

(iv) ਕੀ ਇਲਜ਼ਾਮ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰਨ ਜਾਂ ਉਸ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰੱਦ ਕਰੋ ਜਾਂ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਅੰਤਰਿਮ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰੋ;

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ, ਜਿੱਥੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋਵੇ, ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਉਪ ਧਾਰਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਅੰਤਰਿਮ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਫੜੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਵਾਰੰਟ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦਾ ਚਾਰਜ।

(1ਏ) ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਤੁਰੰਤ ਇੱਕ ਨੋਟਿਸ, ਸੱਤ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ, ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਦੇ ਨਾਲ, ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਭੇਜੇਗੀ।

ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ, ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(1ਬੀ) ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਅੰਤਮ ਸੁਣਵਾਈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅੰਤਮ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜੇਕਰ, ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

(2) ਜਦੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਖਾਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਢੁਕਵਾਂ ਸਮਝੇ, ਅਜਿਹੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ-

(i) ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਏਗਾ;

(ii) ਇੱਕ ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ, ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਭਰਮ, ਧਮਕੀ ਜਾਂ ਵਾਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।;

(iii) ਇਹ ਸ਼ਰਤ ਹੈ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਆਗਿਆ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਭਾਰਤ ਨਹੀਂ ਛੱਡੇਗਾ;

(iv) ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੋਰ ਸ਼ਰਤਾਂ ਜੋ ਧਾਰਾ 437 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਅਧੀਨ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

(3) ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਵਿੱਚ ਵਾਰੰਟ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਰੁੱਧ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕਰੇਗਾ।

(4) ਧਾਰਾ 376 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 376AB ਜਾਂ ਧਾਰਾ 376DA ਜਾਂ ਧਾਰਾ 376DB (ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ) ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ 'ਤੇ ਇਸ ਧਾਰਾ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੀ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। 1860 ਦਾ 45)

9.6 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

i. ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕੋਲ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਗੈਰ-ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ii. ਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਅਜਿਹੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

iii. ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਨੇ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਰਕਾਂ 'ਤੇ ਕਾਫ਼ੀ ਵਿਧਾਨਕ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

iv. ਅਸਲ ਕਾਰਕਾਂ ਵਿੱਚ ਇਲਜ਼ਾਮ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ, ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪਿਛੋਕੜ, ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੇ ਨਿਆਂ ਤੋਂ ਭਗੌੜੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਜੋਖਮ, ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਗਲਤ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰਨ ਜਾਂ ਅਪਮਾਨਿਤ ਕਰਨ ਦਾ।

v. ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉਪਰੋਕਤ ਮੂਲ ਕਾਰਕਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਕੁਝ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸੰਬੰਧੀ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438(1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਤੱਥ ਅਤੇ ਤੱਥ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438(1) ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੇ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦਾ ਇੰਚਾਰਜ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਵਾਰੰਟ ਦੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ 'ਤੇ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਅੰਤਰਿਮ ਹੁਕਮ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438(1ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅੰਤਰਿਮ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਸਮੇਤ ਸੱਤ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ 'ਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ, ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਲਈ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438(1ਬੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰਤ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਵੇ।

vi. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ, ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438(2) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ:

a) ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਏਗਾ;
b) ਇੱਕ ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ, ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਭਰਮ, ਧਮਕੀ ਜਾਂ ਵਾਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ;
c) ਇੱਕ ਸ਼ਰਤ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਆਗਿਆ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਭਾਰਤ ਨਹੀਂ ਛੱਡੇਗਾ;
d) ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੋਰ ਸ਼ਰਤਾਂ ਜੋ ਧਾਰਾ 437 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਅਧੀਨ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।
vii. ਧਾਰਾ 438(3) ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਵਾਰੰਟ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ, ਉਹ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਕਿਸੇ ਜੁਰਮ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦਿਆਂ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਧਾਰਾ 438(1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।
viii. ਸੰਸਦ ਨੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਲਾਅ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2018 ਦੁਆਰਾ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ (4) ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਪਾਅ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ। IPC ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 376(3), 376-AB, 376-DA, ਜਾਂ 376-DB।
ix. ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ, ਉੜੀਸਾ, ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੀਆਂ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਨੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਸੋਧਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਵਿਕਾਸ:
10. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਿਬੀਆ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ (1980) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 565 (ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਿਬੀਆ), ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਚੰਦਰਚੂੜ, ਸੀ.ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਬੋਲਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਸਮਾਜ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਦੀਆਂ ਜਾਂਚ ਸ਼ਕਤੀਆਂ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਇਹਨਾਂ ਕਾਰਕਾਂ ਦੀ ਸਾਪੇਖਿਕ ਮਹੱਤਤਾ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸਥਿਤੀਆਂ ਦੇ ਰੰਗ ਅਤੇ ਸੰਜਮ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕੇਸ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਕੇਂਦ੍ਰਤ

ਕੀਤਾ ਕਿ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਿਛੋਕੜ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ, ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਹਨਾਂ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਬਿਹਤਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ।

10.1 ਪੂਰਵ-ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਜਾਂ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਉਸ ਯੁੱਗ ਦੌਰਾਨ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ, 1898 ਲਾਗੂ ਸੀ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨੂੰ ਪੁਰਾਣੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 497 ਅਤੇ 498 ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। *ਜਾਮਿਨੀ ਮਲਿਕ ਬਨਾਮ ਸਮਰਾਟ* (1909) ILR 36 Cal 174 ਵਿੱਚ, ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇੱਕ ਕੇਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਸੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਇੱਕ ਕਤਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ੱਕੀ ਵਜੋਂ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਲਈ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਫੁੱਟਪਾਥ 'ਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਕੁਝ ਅਣਪਛਾਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਚਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਸ਼ੱਕੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਜਸਟਿਸ ਮਿੱਤਰਾ ਅਤੇ ਕੋਕਸ ਦੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਸ਼ੱਕੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਸਾਬਕਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 498 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦਾ ਮਾਪਦੰਡ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਸਨ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਸਨ। ਇਹ ਰੇਖਾਂਕਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸੰਗਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ,

ਇੱਕੋ ਜੁਰਮ ਲਈ ਚਾਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਫਸਾਉਣ ਲਈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

10.2 ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਪਾਲਣ ਲਾਹੌਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ * ਹਿਦਾਇਤ ਉੱਲਾ ਖਾਨ ਬਨਾਮ ਦ ਕਰਾਊਨ* ਏਆਈਆਰ 1949 ਲਹ 77 ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ, ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਹੋਏ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਖਦਸ਼ੇ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ -ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੱਕ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਜ਼ਮਾਨਤ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਪੀੜਤਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਅਤੇ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਜਸਟਿਸ ਕਾਰਨੇਲੀਅਸ ਨੇ ਰੇਖਾਂਕਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸਹੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਕੁਝ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਸੀ। ਕ੍ਰਾਊਨ ਨੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਉਮੀਦ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀ

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਤੋਂ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਫੁਲ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ:

"ਕੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੋਈ ਰਾਹਤ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ, ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਉਸਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਉਮੀਦ ਵਿੱਚ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕੀ?"

10.3 ਫੁਲ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਸਾਬਕਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 498 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਹ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸ਼ੱਕੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜਿਸ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। . ਫੁਲ ਬੈਂਚ ਨੇ ਸਾਬਕਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 497 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੁਲਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ 'ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ' ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 498 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ 'ਚ ਅੰਤਰ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।' ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਨੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਵਿਆਪਕ ਸਮੀਕਰਨ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਵਰਤੋਂ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਮਾਨਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। , ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸ਼ਕਤੀ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਧਾਰਾ 497 ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ ਜੋ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇੱਕ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ 'ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਦੁਰਲੱਭ ਹੋਣਗੇ, ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਦੁਆਰਾ, ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਵਿਵੇਕ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜੋ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸ਼ਾਇਦ ਕਿਸੇ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ। ਜਾਂਚ ਦੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮੁਢਲੇ ਪੜਾਅ, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਵਰਤਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।' ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਦੀ ਹੈ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ 'ਤੇ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ, ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਜਾਂ ਅਪੂਰਣ ਗਲਤ ਜਾਂ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਜਿਹੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ।

10.4 ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ, 1898 ਵਿੱਚ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਧਾਰਾ 438 ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕੋਈ ਖਾਸ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੁਰਾਣੇ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਤਿੱਖੇ ਮਤਭੇਦ ਸਨ ਕਿ ਕੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕੋਲ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਉਮੀਦ ਵਿਚ

ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪ੍ਰਬਲਤਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੌਜੂਦ ਹੈ।

10.5 'ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ' ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ 1969 ਵਿੱਚ 41ਵੇਂ ਲਾਅ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਦੇਖਿਆ:

39.9. ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੇ ਸੁਝਾਅ (ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਬਾਰੇ ਨਿਆਂਇਕ ਰਾਏ ਦਾ ਟਕਰਾਅ ਹੈ, ਪਰ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੋਡ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਧੀਨ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਫਸਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਸਿਆਸੀ ਰੰਜਿਸ਼ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਇਹ ਰੁਝਾਨ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਣ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਝੂਠੇ ਕੇਸਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਭਗੌੜਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨਾ ਕੋਈ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿਓ।

ਅਸੀਂ ਇਸ ਸੁਝਾਅ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਡਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਕਤੀ ਸਿਰਫ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਹੁਕਮ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਾਗੂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। (ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਜ਼ੋਰ)

10.6 ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 48ਵੇਂ ਲਾਅ ਕਮਿਸ਼ਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ, 1972, ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਬਿੱਲ, 1970 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੁਝ ਸਵਾਲ, ਨੇ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਧਾਨਕ ਪ੍ਰਸਤਾਵ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। ਲਾਅ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ 'ਲਾਭਦਾਇਕ ਜੋੜ' ਕਰਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਸਧਾਰਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਹੁਕਮ ਸਿਰਫ਼ ਅੰਤਰਿਮ ਹੁਕਮ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਲਾਅ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਕਿ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦਾ ਅੰਤਮ ਹੁਕਮ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਜੋ 'ਬੇਈਮਾਨ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

10.7 ਇਹ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਅਪਰਾਧ, ਅਪਰਾਧੀ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵੀ ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਅਸਧਾਰਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਿਬੀਆ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ "ਜਦੋਂ ਜੀਵਨ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਵੀ ਅਸਥਿਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੁਸ਼ਮਣੀ।" ਫਿਰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰਲੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਵਿਗਾੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਜਾਂਚਾਂ 'ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ, ਜਦੋਂ ਪੁਲਿਸ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦ ਏਜੰਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਸੁਵਿਧਾ, ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਅਤੇ ਅਪਮਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹਥਕੜੀਆਂ ਵਿਚ ਪਰੇਡ ਕਰਨ ਦਾ ਰੂਪ ਵੀ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜ਼ਾਹਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ। ਨਿਆਂ ਦਾ. ਗਲਤ ਕੰਮ ਉਦੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਰੋਧੀ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਮਖੌਲ ਅਤੇ ਅਪਵਾਦ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਸੰਕਟਕਾਲਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ 1973 ਦੇ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

10.8। ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਫ਼ਾਰਿਸ਼ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਵਿੱਚ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਵਿੱਚ "ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ" ਸ਼ਬਦ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਬਲਚੰਦ ਜੈਨ ਵਿਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ "ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ "ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਉਮੀਦ ਵਿਚ ਜ਼ਮਾਨਤ"। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਜਾਂ ਤਾਂ ਐਫਆਈਆਰ ਦਾਇਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਉਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਿਕਲਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਦੇ ਪੜਾਅ ਦਾ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

10.9 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪੂਰਵ-ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 437 ਅਤੇ 439 ਦੇ ਅਧੀਨ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅੰਤਰ ਉਹ ਪੜਾਅ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

11. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਿਬੀਆ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ , 1977 SCC ਔਨਲਾਈਨ P&H 157 ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਵੇਕ ਦੇ ਰੂਪਾਂ ਬਾਰੇ ਵਧੇਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਨੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ

ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਇੱਕ ਅਸਾਧਾਰਣ ਚਰਿੱਤਰ ਵਾਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਧਾਰਨ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਰਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਿਬੀਆ ਦੁਆਰਾ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਹੋਰ ਚਿਪਕਾਇਆ ਗਿਆ, ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਤਰਕ ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤ ਸੀ।

11.1. ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਵਾਂਝੇ ਹੋਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਦੇ ਦਾਇਰੇ 'ਤੇ ਬੇਲੋੜੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਝੁਕਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ, ਜੋ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦੇ ਲਾਭ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਆਪਣੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ, ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਪਰਾਧ ਜਿਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਹ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਵਿੱਚ ਨਾ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਦਾਰਤਾ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਗੈਰਵਾਜਬ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਲਾਭਕਾਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ 'ਤੇ ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 31 ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ:

"31. ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਜੇਕਰ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਇਲਜ਼ਾਮ ਨਿਆਂ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਕਿਸੇ ਅਣਗਹਿਲੀ ਇਰਾਦੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਅਪਮਾਨਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਇੱਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਉਸਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜੇਕਰ ਇਹ ਸੰਭਾਵਨਾ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੇ ਪੂਰਵ-ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਕਿ ਉਹ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾ ਕੇ ਨਿਆਂ ਤੋਂ ਭੱਜ ਜਾਵੇਗਾ, ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਸਤਾਵਾਂ ਦਾ ਉਲਟਾ ਸੱਚ ਹੋਵੇ। ਕਹਿਣ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ, ਇਹ ਇੱਕ ਅਟੱਲ ਨਿਯਮ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਇਲਜ਼ਾਮ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ; ਅਤੇ, ਬਰਾਬਰ, ਜੇਕਰ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੇ ਭਗੌੜੇ ਹੋਣ ਦਾ ਕੋਈ ਡਰ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਹੋਰ ਵਿਚਾਰ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਯੁਕਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਜਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਅਦਾਲਤ ਨਾਲ ਤੋਲਿਆ

ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ, ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਾਲੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਸੰਦਰਭ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਵਾਜਬ ਸੰਭਾਵਨਾ, ਗਵਾਹਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਵਾਜਬ ਖਦਸ਼ਾ, ਅਤੇ ' ਜਨਤਾ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੇ ਵਡੇਰੇ ਹਿੱਤ' ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਵਿਚਾਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਹੈ।"

11.2. ਇਹ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਕਿ ਕੀ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੇ ਭਗੌੜੇ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਕੋਈ ਧਾਰਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਅਮੀਰ ਅਤੇ ਤਾਕਤਵਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਨਿਮਰ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਨਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਣਗੇ, ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਰ ਕੋਈ ਧਾਰਨਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਦੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਪੈਰੇ 35 ਤੋਂ 39 ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨੁਕਤਿਆਂ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ:

"35. ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 438(1) ਇੱਕ ਸ਼ਰਤ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਜੋ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਦਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ "ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ" ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਗੈਰ-ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। "ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਵਾਜਬ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ 'ਡਰ' 'ਵਿਸ਼ਵਾਸ' ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਬਿਨੈਕਾਰ ਲਈ ਇਹ ਅਸਪਸ਼ਟ ਖਦਸ਼ਾ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਉਸ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਧਾਰਤ ਹੈ, ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕੇ ਕਿ ਕੀ ਬਿਨੈਕਾਰ ਕੋਲ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 438(1), ਇਸ ਲਈ, ਅਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਆਮ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸੰਭਾਵੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਦਾ ਲਈ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ, ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ, ਬਾਲਗ ਆਬਾਦੀ ਜਿੰਨੀ ਵੱਡੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਯੰਤਰ ਹੈ; ਇਹ ਨਾ ਤਾਂ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਲਈ ਪਾਸਪੋਰਟ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸੰਭਾਵਿਤ ਜਾਂ ਅਸੰਭਵ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਤੇ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਢਾਲ ਹੈ।

36. ਦੂਸਰਾ, ਜੇਕਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹੀ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਲਈ ਕੋਈ ਕੇਸ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ

437 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਬੰਧਤ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਸਕਦਾ, ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਕੋਰਸ ਧਾਰਾ 438 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹਰਾ ਦੇਵੇਗਾ।

37. ਤੀਸਰਾ, ਪਹਿਲੀ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ ਧਾਰਾ 438 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼ਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਵਿਸ਼ਵਾਸ 'ਤੇ ਸਥਾਪਤ ਸੰਭਾਵਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਮੌਜੂਦ ਦਿਖਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਇੱਕ ਐਫਆਈਆਰ ਅਜੇ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।
38. ਚੌਥਾ, ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।
39. ਪੰਜਵਾਂ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਧਾਰਾ 438 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ "ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ" ਦੇਣ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਤੱਕ ਉਹ ਅਪਰਾਧ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 437 ਜਾਂ 439 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣਾ ਉਪਾਅ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 439, ਜੇਕਰ ਉਹ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।
11.3. ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਤੇ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਜਾਂ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਕੰਬਲ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਵਧਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦਾ ਇੱਕ ਸੱਚਾ ਖਦਸ਼ਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਠੋਸ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਸਹੀ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ, ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਹੁਕਮ ਜਾਂਚ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਫਰਜ਼ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰ ਦਖਲ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਜੇਕਰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਹੁਕਮ ਕਿਸੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨੂੰ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਤਲ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਲਈ, ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹ ਅਪਰਾਧ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਹੁਕਮ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ। ਵੈਕਿਊਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।
12. ਇਸ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਕੀ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, *ਸੁਸ਼ੀਲਾ ਅਗਰਵਾਲ* ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ

ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਰਿਪੋਰਟਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ. ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਦੋ ਸਵਾਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ:

1. ਕੀ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਿਯਮਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ?

2. ਕੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਉਮਰ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ?

12.1. ਪਹਿਲੇ ਸਵਾਲ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ; ਇਸ ਨੂੰ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪਾਬੰਦੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438(2) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 437(3) ਅਧੀਨ ਆਮ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਤੱਥ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹਨ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਢੁਕਵੀਂ ਸ਼ਰਤ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ (ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਾਹਤ ਦੀ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ) ਆਦਿ।

12.2. ਦੂਜੇ ਸਵਾਲ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਉਮਰ ਜਾਂ ਮਿਆਦ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੰਮਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ। . ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਨੂੰ ਸੀਮਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂ ਅਜੀਬ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ।

12.3. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਸਮੇਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ:

a) ਜਦੋਂ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮੰਗ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਜੁਰਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਠੋਸ ਤੱਥਾਂ (ਅਤੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਜਾਂ ਆਮ ਦੋਸ਼ਾਂ) 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਬਿਨੈ-ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਥ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਬਿਨੈਕਾਰ ਵਾਜਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਕਿਉਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਉਸਦਾ ਪੱਖ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਧਮਕੀ ਜਾਂ ਖਦਸ਼ਾ, ਇਸਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਜਾਂ ਗੰਭੀਰਤਾ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਉਪਯੁਕਤਤਾ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜੋ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਭੇਜੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਤੱਥ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹਨ ਅਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨੂੰ ਫੜਨ ਲਈ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਹੈ।

b) ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਸੀਮਤ ਅੰਤਰਿਮ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਤੱਥ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

c) ਧਾਰਾ 438 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਰਾਹਤ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਨ, ਜਾਂ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕਰਨ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ, ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ, ਆਦਿ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਜਾਂ ਮਜਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜੁਰਮ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ, ਜਾਂਚ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਉਸਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ, ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ (ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਧਮਕਾਉਣ ਸਮੇਤ), ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਤੋਂ ਭੱਜਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਛੱਡਣਾ) ਆਦਿ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੁਆਰਾ। ਸੈਕਸ਼ਨ 438(2), ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਖਾਸ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਗਾਉਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸੈਕਸ਼ਨ 437(3) ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼ਰਤਾਂ ਜੋ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

d) ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ, ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਭੂਮਿਕਾ, ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਰਗੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੇਧ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਵਿਵੇਕ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜੇਕਰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਹਨ, ਇਹ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਵੇਕ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ।

e) ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੱਕ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਅਤੇ ਵਿਵਹਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

f) ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਹੁਕਮ ਇਸ ਅਰਥ ਵਿਚ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਅਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਅਣਮਿੱਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਬਣਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਪਰਾਧ ਜਾਂ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

g) ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੁਲਿਸ ਜਾਂ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਜਾਂ ਕਰਤੱਵਾਂ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਜਾਂ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

h) ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸੀਮਤ ਹਿਰਾਸਤ ਜਾਂ ਸਮਝੀ ਗਈ ਹਿਰਾਸਤ ਬਾਰੇ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਿਬੀਆ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਿਯਮਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

i) ਇਹ ਪੁਲਿਸ ਜਾਂ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਲਈ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਧਾਰਾ 439 (2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਿਆਦ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭਗੌੜਾ, ਗੈਰ- -ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਚ, ਚੋਰੀ, ਡਰਾਉਣ ਜਾਂ ਭਰਮਾਉਣ ਦੌਰਾਨ ਸਹਿਯੋਗ।

j) ਰਾਜ ਜਾਂ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਅਪੀਲੀ ਜਾਂ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਜਾਂ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਗਲਤ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਮਰਪਣ ਲਈ 90 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇਣ ਦੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਢੁਕਵਾਂ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਮਰਪਣ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

13.3. ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੁਹਰਾਇਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438(1) ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਅਤੇ ਨਵੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਜਾਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਤਰਕ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਖਾਸ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਇਹ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਬੇਲੋੜੀ ਕਠਿਨਾਈ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸਾਧਨ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਅੰਤਮ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਨਾ ਆਵੇ।

13.4. ਨੱਥੂ ਸਿੰਘ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸੰਤੁਲਿਤ ਵਿਚਾਰ, ਜੁਰਮ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਰਾਹਤ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਕੰਬਲ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸਥਿਤੀਆਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

16.1. ਬ੍ਰੋਜੇਨ ਗੋਗੋਲ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੰਗੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵੇਲੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਖੇਤਰੀ ਸੀਮਾਵਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਰੇਖਾਂਕਿਤ ਕੀਤਾ।

16.2. ਬਰੋਜੇਨ ਗੋਗੋਲ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨਾਜ਼ੁਕ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਮੁੱਖ ਚਿੰਤਾ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਢਾਂਚੇ ਅਤੇ ਭੂਗੋਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਚਿਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਇਆ ਜਾਵੇ।

16.3. ਬਰੋਜੇਨ ਗੋਗੋਲ ਕੇਸ ਨੇ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਇੱਕ ਮਿਸਾਲ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਕਿੱਥੇ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਇਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਉਚਿਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਭੇਜੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਏਜੰਸੀ ਸਮੇਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਬੰਧਤ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

17. ਸੁਸ਼ੀਲਾ ਅਗਰਵਾਲ ਅਤੇ ਨੱਥੂ ਸਿੰਘ ਵਿੱਚ ਵਿਕਾਸ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਇੱਕ ਵਧੇਰੇ ਸੰਤੁਲਿਤ ਅਤੇ ਸੂਖਮ ਪਹੁੰਚ ਵੱਲ ਇੱਕ ਨਿਆਂਇਕ ਤਬਦੀਲੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਨਿੱਜੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੀ ਰੱਖਿਆ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦ੍ਰਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਵੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਬੇਲੋੜੀ ਰੁਕਾਵਟ ਨਾ ਆਵੇ। ਇਹ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਨਿਆਂ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਰਮੀ ਦੋਵਾਂ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਮਝਦਾਰੀ ਨਾਲ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਰੇਖਾਂਕਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਵਾਧੂ-ਖੇਤਰੀ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ

1। ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, 1980 SCC ਔਨਲਾਈਨ ਡੈਲ 336 (ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ)

- ਅਦਾਲਤ: ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ

- ਨਤੀਜਾ: ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ, ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦਾ ਡਰ ਸੀ।

- ਤਰਕ: ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਕਿਸੇ ਜੁਰਮ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਹੋਣੀ ਹੈ ਜਾਂ ਫੜੀ ਗਈ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਿੱਥੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਅੰਤਰਿਮ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ

ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇ।

2. ਗਿਣਿਆ ਗੋਗੋਲ ਕੇਸ

- ਅਦਾਲਤ: ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ

- ਨਤੀਜਾ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਹਾਟੀ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਕਾਰਨ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਗੁਹਾਟੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

- ਤਰਕ: ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਉਸ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਮੰਗੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸਨੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ।

3. ਤੀਸਤਾ ਅਤੁਲ ਸੇਤਲਵਾੜ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ

- ਅਦਾਲਤ: ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ

- ਨਤੀਜਾ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿੱਚ ਢੁਕਵੀਂ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮੰਗਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਚਾਰ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਲਈ ਟਰਾਂਜ਼ਿਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ।

- ਤਰਕ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਨਾ ਦੇਣਾ ਚੁਣਿਆ ਪਰ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਟ੍ਰਾਂਜ਼ਿਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਦੀ ਵਿਵਹਾਰਕ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ ਵਾਧੂ ਖੇਤਰੀ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਚਰਚਾ

17.1. ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ

- ਕੇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਇੰਟਰਪਲੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

17.2. ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀ ਪਹੁੰਚ

- ਬਰੋਜੇਨ ਗੋਗੋਲ ਅਤੇ ਤੀਸਤਾ ਅਤੁਲ ਸੇਤਲਵਾੜ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਾਧੂ-ਖੇਤਰੀ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਇੱਕ ਸਾਵਧਾਨ ਪਹੁੰਚ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਟਰਾਂਜ਼ਿਟ ਬੇਲ ਵਰਗੇ

ਵਿਹਾਰਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਾ ਵਿਆਪਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਵਾਲ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੱਲ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।

17.3. ਨਿੱਜੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕਰਨਾ

- ਵਿਆਪਕ ਚਰਚਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਰੇਖਾਂਕਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਤੁਲਨ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਜਾਂਚਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ੀਲਤਾ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

ਵਾਧੂ-ਖੇਤਰੀ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ

1। InRe: ਬੇਨੋਦ ਰੰਜਨ ਸਿਨਹਾ, 1981 SCC ਔਨਲਾਈਨ ਕੈਲ 102 (InRe: ਬੇਨੋਦ ਰੰਜਨ ਸਿਨਹਾ)

- **ਅਦਾਲਤ: ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ

- **ਨਤੀਜਾ: ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਇਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਕੇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਖਦਸ਼ੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦਾ ਸੀ।

- ਤਰਕ: ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਉਸ ਥਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਨੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ ਕਿੱਥੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕੇਸ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

2. ਐਲ.ਆਰ. ਨਾਇਡੂ (ਡਾ.) ਬਨਾਮ ਨਾਇਡੂ (ਡਾ.) ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ, 1983 SCC ਔਨਲਾਈਨ ਹਫ਼ਤਾ 206 (L.R. ਨਾਇਡੂ)

- ਅਦਾਲਤ: ਕਰਨਾਟਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ

- ਨਤੀਜਾ: ਕਰਨਾਟਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਨਾਲ ਬਾਂਡ ਦੇ ਕੇ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ 20 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੇਰਲ ਦੀ ਉਚਿਤ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

- ਤਰਕ: ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੇ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਲਾਗੂ ਰਹਿਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਬਿਨੈਕਾਰ ਕੇਰਲ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਜੇਕਰ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ, ਤਾਂ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਪਹੁੰਚ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਹੋਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਜਿੱਥੇ ਕਥਿਤ ਜੁਰਮ ਹੋਇਆ ਹੈ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

ਚਰਚਾ

17.1. ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਲਚਕਤਾ

- ਕੇਸ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਲਚਕਦਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਥਿਤ ਜੁਰਮ ਦੇ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। **ਇੰਨਰੇ: ਬੇਨੇਦ ਰੰਜਨ ਸਿਨਹਾ** ਵਿੱਚ **ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ** ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ ਕਿੱਥੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਅਪਰਾਧ ਕਿੱਥੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

17.2. ਸ਼ਰਤੀਆ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ

- ਐਲ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਨਾਇਡੂ ਇੱਕ ਸ਼ਰਤੀਆ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਖਾਸ ਅਵਧੀ ਲਈ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਉਸ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਲਈ, ਜਿੱਥੇ ਜੁਰਮ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਸਥਾਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਉਸ ਸਥਾਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

17.3. ਸੰਤੁਲਨ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰਕ ਵਿਚਾਰ

- ਇਹਨਾਂ ਕੇਸਾਂ ਤੋਂ ਲਏ ਗਏ ਸਿਧਾਂਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਥਾਰਟੀ ਅਤੇ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਵਿਹਾਰਕਤਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਤੁਲਨ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦਾ ਆਦਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਸਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਹਾਰਕ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅਨੁਕੂਲਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਇਹ ਫੈਸਲੇ ਸਮੂਹਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਕਥਿਤ ਜੁਰਮ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਸਮਝ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਲਈ ਇੱਕ ਲਚਕਦਾਰ ਪਰ ਢਾਂਚਾਗਤ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਕੇਸ ਦਾ ਨਾਮ: ਸੀ.ਐਲ. ਮੈਥਿਊ ਬਨਾਮ ਸਰਕਾਰ ਭਾਰਤ ਦਾ, 1984 SCC ਔਨਲਾਈਨ ਕੇਰ 207 (ਸੀ. ਐਲ. ਮੈਥਿਊ)

ਹਾਈ ਕੋਰਟ: ਕੇਰਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ

ਨਤੀਜਾ ਅਤੇ ਤਰਕ: ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇੱਕ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੂਜੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਈ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਚਲਦੇ ਸਮੇਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਲਈ ਹਰੇਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੋਂ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦਾ ਹੋਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕੋ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧੀ ਲਈ ਵਿਰੋਧੀ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਧਾਰਾ 21 ਅਤੇ 22 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਗਾਰੰਟੀਆਂ, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਸੁਰੱਖਿਆ, ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇੱਕ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਰਾਜ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਸ ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋਈਆਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਤੱਕ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਰਾਹਤ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਰਾਜ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਖੁਦ ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੇਸ ਦਾ ਨਾਮ: ਐਨ.ਕੇ. ਨਾਇਰ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ, 1985 Cri LJ 1887 (N.K. Nayar)

ਹਾਈ ਕੋਰਟ: ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ

ਨਤੀਜਾ ਅਤੇ ਤਰਕ: ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ 'ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਖਦਸ਼ਾ' ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਅਗਾਊਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਜੁਰਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

ਕੇਸ ਦਾ ਨਾਮ: ਸਯਦ ਜ਼ਫਰੁਲ ਹਸਨ ਬਨਾਮ ਰਾਜ, 1986 ਐਸਸੀਸੀ ਔਨਲਾਈਨ ਪੈਟ 3 (ਸਯਦ ਜ਼ਫਰੁਲ ਹਸਨ)

ਹਾਈ ਕੋਰਟ: ਪਟਨਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਪਟਨਾ ਬੈਂਚ

ਨਤੀਜਾ ਅਤੇ ਤਰਕ: ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰਾਹਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਦੇ 'ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਵਾਕਾਂਸ਼' 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ "ਹਾਈ ਕੋਰਟ" ਜਾਂ "ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ" ਨੂੰ "ਕਿਸੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ" ਜਾਂ "ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ" ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ 'ਦਿ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ 'ਕੋਈ'

ਨਾਲ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਤਰਕ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਬਦਲ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਦੀ 'ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭਾਸ਼ਾ ਲਈ ਸਾਦੀ ਹਿੰਸਾ' ਕਰੇਗਾ।

ਕੇਸ ਦਾ ਨਾਮ: ਸੈਲੇਸ਼ ਜੈਸਵਾਲ ਬਨਾਮ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ, 1998 SCC ਔਨਲਾਈਨ ਕੈਲ 215 (ਸੈਲੇਸ਼ ਜੈਸਵਾਲ)

ਹਾਈ ਕੋਰਟ: ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ

ਨਤੀਜਾ ਅਤੇ ਤਰਕ: ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਪੂਰੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ, ਅਰਥਾਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਸਥਾਨਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ, ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸ ਨੇ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਰਾਹਤ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਟ੍ਰਾਂਜ਼ਿਟ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ।

ਕੇਸ ਦਾ ਨਾਮ: ਸਾਧਨ ਚੰਦਰ ਕੋਲੇ ਬਨਾਮ. ਰਾਜ, 1998 SCC ਔਨਲਾਈਨ ਕੈਲ 382 (ਸਾਧਨ ਚੰਦਰ ਕੋਲੇ)

ਹਾਈ ਕੋਰਟ: ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ

ਨਤੀਜਾ ਅਤੇ ਤਰਕ: ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 214 ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਾਜ ਦੇ ਖੇਤਰ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਵਧੇਗਾ। ਰਾਜ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਸ਼ਕਤੀ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਵੇਗਾ।

ਕੇਸ ਦਾ ਨਾਮ: [ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ]

ਹਾਈ ਕੋਰਟ: [ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ]

ਨਤੀਜਾ ਅਤੇ ਤਰਕ: ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਸਿਰਫ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਵਿਧਾਨਿਕ ਇਰਾਦਾ ਕਿਸੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਨਾਗਰਿਕ ਜਾਂ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਵਰਗ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਬੇਲੋੜੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਸਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸੈਸ਼ਨ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਆਪਣੇ ਸੈਸ਼ਨ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਕੋਲ ਸੈਸ਼ਨ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਸਥਾਨਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ

ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਾਹਰੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਕੇਸ ਦਾ ਨਾਮ: ਹਨੀ ਪ੍ਰੀਤ ਇੰਸਾਨ ਬਨਾਮ ਰਾਜ, 2017 SCC ਔਨਲਾਈਨ ਡੈਲ 10690 (ਹਨੀ ਪ੍ਰੀਤ ਇੰਸਾਨ)

ਹਾਈ ਕੋਰਟ: ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ

ਨਤੀਜਾ ਅਤੇ ਤਰਕ: ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਿਰਸਾ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਪਤਾ ਅਤੇ ਸਿਰਸਾ ਦਾ ਪਤਾ ਦੋਵੇਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਕੇ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਬਿਨੈਕਾਰ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਸਥਾਨਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਿਸੇ ਸਥਾਨ ਦਾ ਨਿਯਮਤ ਜਾਂ ਸੱਚਾ ਨਿਵਾਸੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਅਰਜ਼ੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਕੋਈ ਛਲਾਵਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਰਜ਼ੀ ਕੇਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

ਕੇਸ ਦਾ ਨਾਮ: [ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ]

ਹਾਈ ਕੋਰਟ: [ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ]

ਨਤੀਜਾ ਅਤੇ ਤਰਕ: ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਤਿੰਨ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਟ੍ਰਾਂਜ਼ਿਟ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ ਫਰਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੰਤਰਿਮ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਅਰਜ਼ੀ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਸਮਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਕੇਸ ਦਾ ਨਾਮ: ਤੀਸਤਾ ਅਤੁਲ ਸੇਤਲਵਾੜ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ, ਏਬੀਏ ਨੰਬਰ 14/2014 (ਤੀਸਤਾ ਅਤੁਲ ਸੇਤਲਵਾੜ)

ਹਾਈ ਕੋਰਟ: ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ

ਨਤੀਜਾ ਅਤੇ ਤਰਕ: ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਚਾਰ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਲਈ ਟਰਾਂਜ਼ਿਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਉਕਤ ਰਾਹਤ ਲਈ ਗੁਜਰਾਤ ਦੀ ਉਚਿਤ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ।

ਕੇਸ ਦਾ ਨਾਮ: ਗੇਮਸਕ੍ਰਾਫਟ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ, 2019 SCC ਔਨਲਾਈਨ ਕਾਰ 520 (ਗੇਮਸਕ੍ਰਾਫਟ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ)

ਹਾਈ ਕੋਰਟ: ਕਰਨਾਟਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ

ਨਤੀਜਾ ਅਤੇ ਤਰਕ: ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਕਿ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਘਾਟ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਸ਼ਰਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿ ਉਹ ਸਬੰਧਤ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ 15 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂ 15 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣਗੇ, ਜੋ ਵੀ ਹੋਵੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਹੈ।'

ਕੇਸ ਦਾ ਨਾਮ: ਸੂਰਿਆ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ, 2019 SCC ਔਨਲਾਈਨ ਡੈਲ 9533 (ਸੂਰਿਆ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ)

ਹਾਈ ਕੋਰਟ: ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ

ਨਤੀਜਾ ਅਤੇ ਤਰਕ: ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਢੁਕਵੀਂ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਲਈ ਦੋ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ। ਦੋ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਕੇਸ ਦਾ ਨਾਮ: ਨਿਕਿਤਾ ਜੈਕਬ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ, 2021 SCC ਔਨਲਾਈਨ ਬੋਮ 13919 (ਨਿਕਿਤਾ ਜੈਕਬ)

ਹਾਈ ਕੋਰਟ: ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ

ਨਤੀਜਾ ਅਤੇ ਤਰਕ: ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਅਤੇ ਤੁਰੰਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਅਸਥਾਈ ਰਾਹਤ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਅੰਤਰਿਮ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕੇਸ ਦਾ ਨਾਮ: ਅਜੈ ਅਗਰਵਾਲ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ., 2022 SCC ਔਨਲਾਈਨ ਸਾਰੇ 689 (ਅਜੈ ਅਗਰਵਾਲ)

ਹਾਈ ਕੋਰਟ: ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ

ਨਤੀਜਾ ਅਤੇ ਤਰਕ: ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਟ੍ਰਾਂਜ਼ਿਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ ਲਈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਟ੍ਰਾਂਜ਼ਿਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਛੇ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਢੁਕਵੀਂ ਰਾਹਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਕਰ ਸਕੇ।

ਕੇਸ ਦਾ ਨਾਮ: ਅਮਿਤਾ ਗਰਗ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. ਰਾਜ, 2022 SCC ਔਨਲਾਈਨ ਸਾਰੇ 463 (ਅਮਿਤਾ ਗਰਗ)

ਹਾਈ ਕੋਰਟ: ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ

ਨਤੀਜਾ ਅਤੇ ਤਰਕ: ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇੱਥੇ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ "ਟ੍ਰਾਂਜਿਟ ਜਾਂ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ" ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਜਾਂ ਖਾਸ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਟਰਾਂਜ਼ਿਟ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੁਰੰਤ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਟ੍ਰਾਂਜ਼ਿਟ ਬੇਲ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ ਲਈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਮਰੱਥ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਸਥਾਈ ਮਿਆਦ ਲਈ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਭਾਵ, ਉਸ ਸਮਰੱਥ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਂ। ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ. ਨਿਯਮਤ ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹੀ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰੇਗੀ ਅਤੇ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ, ਟ੍ਰਾਂਜ਼ਿਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਇੱਕ ਅਸਥਾਈ ਰਾਹਤ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਕੇਸ ਦਾ ਨਾਮ: [ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ]

ਹਾਈ ਕੋਰਟ: [ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ]

ਨਤੀਜਾ ਅਤੇ ਤਰਕ: ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਸਮੇਤ ਅਦਾਲਤਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਟ੍ਰਾਂਜ਼ਿਟ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ। ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੇਸ ਦਾ ਨਾਮ: ਮੰਦਾ ਸੁਰੇਸ਼ ਪਰੂਲੇਕਰ ਬਨਾਮ. ਗੋਆ ਰਾਜ, 2023 SCC ਔਨਲਾਈਨ ਬੋਮ 1568 (ਮੰਡਾ ਸੁਰੇਸ਼ ਪਰੂਲੇਕਰ)

ਹਾਈ ਕੋਰਟ: ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ

ਨਤੀਜਾ ਅਤੇ ਤਰਕ: ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਤਾਰਦੇਓ, ਗੋਆ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਇੱਕ ਐਫਆਈਆਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਾਂਜਿਟ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ। ਕੇਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਅਤੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੂਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਢੁਕਵੀਂ ਰਾਹਤ ਲਈ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਚਾਰ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਕੇਸ ਦਾ ਨਾਮ: [ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ]

ਹਾਈ ਕੋਰਟ: [ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ]

ਨਤੀਜਾ ਅਤੇ ਤਰਕ: ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰਣੀ 'ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ' ਦੇ ਸਮੀਕਰਨ ਸੰਬੰਧੀ ਸੀਮਤ ਵਿਧਾਨਿਕ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਅਮੀਰ ਨਿਆਂ-ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਚਰਚਾ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ :

a ਸਈਅਦ ਜ਼ਫਰੁਲ ਹਸਨ ਵਿੱਚ ਪਟਨਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਰਥਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ 'ਹਾਈ ਕੋਰਟ' ਜਾਂ 'ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ' ਦਾ ਮਤਲਬ "ਕੋਈ" ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ

438 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਪਟਨਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਪਟਨਾ ਬੈਂਚ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਨਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਐਫਆਈਆਰ ਝਿੰਕਪਾਨੀ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਸਿੰਘਭੂਮ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਪਟਨਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਰਾਂਚੀ ਸਥਿਤ ਬੈਂਚ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਇਆ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇੱਕ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਦੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਘੂਬੰਸ ਦੂਬੇ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਾਵਧਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ 'ਅਪਰਾਧੀ ਦੀ ਛਾਂਦਾਰ ਜਾਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ' ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ 'ਨਿਆਂਇਕ ਹਫੜਾ-ਦਫੜੀ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਦਰੂਨੀ ਟਕਰਾਅ' ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇਗਾ।

a ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ; ਨਹੀਂ ਤਾਂ, ਇੱਕ ਭਗੌੜਾ ਅਪਰਾਧੀ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਰਾਹਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੱਕ ਇੱਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਰਾਹਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਬੀ. ਸਾਧਨ ਚੰਦਰ ਕੋਲੇ ਵਿੱਚ ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 214 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਰੇਕ ਰਾਜ ਲਈ ਇੱਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਕੋਲ ਸੈਸ਼ਨ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਸਥਾਨਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

c. ਹਨੀ ਪ੍ਰੀਤ ਇੰਸਾਨ ਦੇ ਤੱਥ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਅਜੀਬ ਹਨ ਕਿ ਅੰਤਰਿਮ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਰਾਹਤ ਇਸ ਲਈ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ ਫਰਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

d. ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ, ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਜਸਟਿਸ ਵੀ.ਐਸ. ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਮਲੀਮਥ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ। ਸੈਕਸ਼ਨ 7.33, ਪੰਨਾ 121 ਵਿੱਚ, ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਸੰਬੰਧੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਦੋ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ: ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰੇਗੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕੇਵਲ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਈ. ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਮੂਹ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਅਜੈ ਅਗਰਵਾਲ ਅਤੇ ਅਮਿਤਾ ਗਰਗ ਵਿੱਚ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਅਤੇ ਤੀਸਤਾ ਵਿੱਚ ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਅਤੁਲ ਸੇਤਲਵਾੜ, ਨਿਕਿਤਾ ਜੈਕਬ, ਅਤੇ ਮੰਡਾ ਸੁਰੇਸ਼ ਪਾਰੁਲੇਕਰ, ਟ੍ਰਾਂਜਿਟ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਪਹੁੰਚ ਇਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਨੇ ਟ੍ਰਾਂਜਿਟ ਜ਼ਮਾਨਤ

ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਸਥਾਨਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਗਰਾਂਟ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਨੇ, ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਫੌਜਦਾਰੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਦੀ ਸੰਯੁਕਤ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਾਧੂ ਖੇਤਰੀ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਰਾਹਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਅੰਤਰਿਮ ਮਿਆਦ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

f. ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਲਾਈਨ, ਅਰਥਾਤ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ; ਕੇਰਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸੀ.ਐਲ. ਮੈਥਿਊ; ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਐਨ.ਕੇ. ਨਈਅਰ; ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੁੜ: ਬੇਨੋਦ ਰੰਜਨ ਸਿਨਹਾ; ਅਤੇ ਕਰਨਾਟਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਐਲ.ਆਰ. ਨਾਇਡੂ ਅਤੇ ਗੇਮਸਕ੍ਰਾਫਟ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀਜ਼, ਨੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਵਿੱਚ 'ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਆਮ ਸਕੀਮ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਅਤੇ ਵੱਖਰਾ ਸਮਝਿਆ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਖਦਸ਼ੇ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ, ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧਿਕ ਜੁਰਮ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਲਈ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ। ਨਿੱਜੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੀ ਰਾਖੀ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਜ਼ਰੂਰਤ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਨੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ 'ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਕੋਰਟ ਆਫ ਸੈਸ਼ਨ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਧਾਨਕ ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ, ਭਾਵ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਤੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ:

19. ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ, 1948 ਦਾ ਆਰਟੀਕਲ 9, ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਮਨਮਾਨੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ, ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਜਾਂ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।" ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ, 1966 ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦਾ ਆਰਟੀਕਲ 10, ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖਤਾ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸਨਮਾਨ ਲਈ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਵਿਹਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।" ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਯੰਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਮਨਮਾਨੇ ਅਤੇ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਵਾਂਝੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਲੋਕ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ

ਦੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦੇ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਰੋਤਾਂ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਗਾਰੰਟੀਆਂ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ।

20. ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ 'ਤੇ ਇੱਕ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਐਨ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰਾਂ ਨੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਜਿੱਠਿਆ ਹੈ:

(a) ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਪੂਰਵ-ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਬਾਂਡ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਜਾਣਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ *ਇਨ ਰੀ: ਸਟਰਮਨ*, 1984, 604 ਐੱਫ. ਸਪਲਾਈ। 278. (ਐਫ. ਈ. ਡਿਵਾਈਨ (1990) "ਐਂਟੀਸੀਪੇਟਰੀ ਬੇਲ: ਐਨ ਇੰਡੀਅਨ ਸਿਵਲ ਲਿਬਰਟੀਜ਼ ਇਨੋਵੇਸ਼ਨ," *ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਜਰਨਲ ਆਫ ਕੰਪੈਰੇਟਿਵ ਐਂਡ ਅਪਲਾਈਡ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਜਸਟਿਸ*, 14:1-2, 107-114)। ਓਹੀਓ ਦੇ ਉੱਤਰੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਲਈ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਦੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਸ਼ਰਮ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੋਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਚਨਚੇਤੀ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਮੁੱਖ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਕਿ "ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਮਾਨਤ ਬਾਂਡ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਹੈ; ਇਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੇ ਸਾਧਨ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

(ਬੀ) ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਕਿੰਗਡਮ ਵਿੱਚ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਲਾਅ ਐਕਟ, 1967 ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 2 ਵਿੱਚ ਕੋਡਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੈਕਸ਼ਨ 2 ਦੇ ਮੁੱਖ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੋਣ ਲਈ, ਜੁਰਮ ਇੱਕ ਜੁਰਮਾਨਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ (ਇੱਕ "ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਯੋਗ ਜੁਰਮ"); ਅਤੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ, ਵਾਜਬ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ, ਗਵਾਹਾਂ ਨਾਲ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ, ਜਾਂ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸਾਧਨ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਹਿੰਸਕ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਜਿਹੇ ਦੁਹਰਾਓ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(c) ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 'ਤੇ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਕਿੰਗਡਮ ਦੇ ਰਾਇਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ (ਫਿਲਿਪਸ ਕਮਿਸ਼ਨ) (1981) - * ਜੋਗਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. ਰਾਜ *, (1994) 4 SCC 260, ਪੈਰੇ 17-19 - ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਹਨਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਾਰੰਟ ਦੇ ਨਾਲ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ, ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਜਾਂਚ

ਕਰਨ ਅਤੇ ਸ਼ੱਕੀ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਿਭਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਦਾਲਤਾਂ। ਇਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀਆਂ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰਲ ਬਣਾਉਣਾ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਤਰਕਸੰਗਤ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਤਰਕ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨਾ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ:

“ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ, ਸਾਡਾ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਰੋਕਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਅਭਿਆਸ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਅਟੱਲ ਕ੍ਰਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਕਸਰ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਫਿੰਗਰਪ੍ਰਿੰਟ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਫੋਟੋਆਂ ਖਿੱਚੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤ ਪੁਲਿਸ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਬੋਰਡ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਇੰਨੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਕਈ ਵਾਰ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਦੁਆਰਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚਿੰਤਾ ਅਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਇਲਾਜ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ। ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਸ਼ੱਕੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਰੁਕਾਵਟ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਰੁਕਾਵਟ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਜੇਕਰ ਉਸਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਇੱਕ ਜਾਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਲਿਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ: ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਪਤਾ ਲੱਭਣ ਲਈ; ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਜਾਂ ਦੁਹਰਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ; ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ; ਉਸ ਜੁਰਮ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਲਈ; ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਲਈ।" (ਪੈਰਾ 3.75)

ਰਾਇਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਮਨਮਾਨੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਰੇਖਾਂਕਿਤ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸ਼ੱਕੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਇਹ ਪੁੱਛਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ:

(i) ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਮਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ;

(ii) ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਜਾਂ ਦੁਹਰਾਉਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦੀ ਲੋੜ;

(iii) ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ, ਜਾਂ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਜਾਂ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ;

(iv) ਉਸ ਜੁਰਮ ਦੇ ਸਬੂਤ ਜਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਜਾਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਜਾਂ ਸ਼ੱਕੀ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਕੇ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ; ਅਤੇ
(v) ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲਗਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ।
(d) ਰੇਜੀਨਾ ਬਨਾਮ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਲਈ ਰਾਜ ਦੇ ਸਕੱਤਰ, ਸਾਬਕਾ ਪਾਰਟ ਲੀਚ, (1994) ਕਿਊ.ਬੀ. 198 ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਸੀ ਕਿ ਹਰ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਵਕੀਲ ਤੱਕ ਇਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਲਾਹ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਬਿਨਾਂ ਰੁਕਾਵਟ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ।

(e) ਕੀਨੀਆ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਕੋਈ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਬਿੱਲ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਕੀਨੀਆ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ, 2010 ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ:
(i) ਧਾਰਾ 49(1)(h) ਤਹਿਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ
(ii) ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਬਿੱਲ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਧਾਰਾ 23(3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਢੁਕਵੀਂ ਰਾਹਤ।
ਇਸ ਲਈ, ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਉਪਾਅ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਕੀਨੀਆ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 23 ਅਤੇ 165(3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਜਾਂ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਉਲੰਘਣਾ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਥ੍ਰੈਸ਼ਹੋਲਡ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਹੈ।
(f) ਕੋਰੋਲੀਨ ਕੁਥੀ ਕਾਰੰਜਾ ਬਨਾਮ ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨਜ਼ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, (2021) ਵਿੱਚ ਕੀਨੀਆ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਦਾ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦਾ ਵਿਆਪਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਲਈ ਲੰਗਰ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕੀਨੀਆ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਅਤੇ ਚੌੜਾਈ ਤੱਕ ਜਾਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਫਰਜ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦੁਹਰਾਇਆ, ਪਰ ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਫ਼ਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕੀਨੀਆ ਦੇ ਦੂਜੇ ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾ ਕੇ ਨਾ ਰੋਕਿਆ ਜਾਵੇ। ਰਾਜ ਆਪਣੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਫਤਵੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ। ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਫੜੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਵਾਂਗ ਹੀ ਬਾਂਡ 'ਤੇ ਹਿਰਾਸਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀ।
ਨਿੱਜੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ:

ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਢੁਕਵੇਂ ਸਵਾਲਾਂ/ਮਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ:

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਅਨੁਛੇਦ 39A ਬਰਾਬਰ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਮੁਫਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 21 ਦੇ ਇੱਕ ਖਾਸ ਪਹਿਲੂ ਵਜੋਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਤੁਰੰਤ ਹਵਾਲੇ ਲਈ, ਆਰਟੀਕਲ 39A ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

“39 ਏ. ਬਰਾਬਰ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਮੁਫਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਹਾਇਤਾ। - ਰਾਜ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਏਗਾ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਬਰਾਬਰ ਮੌਕੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਢੁਕਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਜਾਂ ਸਕੀਮਾਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮੁਫਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗਾ, ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਆਰਥਿਕ ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਸਮਰਥਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਨੀਤਾ ਕੁਸ਼ਵਾਹਾ ਬਨਾਮ ਪੁਸ਼ਪ ਸੂਡਾਨ, (2016) 8 SCC 509 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਅਨੁਛੇਦ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

"31. ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਵਾਕਾਂਸ਼ਾਂ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 21 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਵਾਲੇ 'ਜੀਵਨ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਝੀ ਹੈ, ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ 'ਤੇ ਜੋ ਇਤਫਾਕਿਕ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਹੈ, ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਲ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 21 ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹਨ। ਜੇਕਰ 'ਜੀਵਨ' ਦਾ ਅਰਥ ਕੇਵਲ ਭੌਤਿਕ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਜੀਵਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਹੈ ਜੋ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਜੀਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਮੰਨਣ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂ ਹੋਰ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ 'ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ' ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਅਨੁਛੇਦ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਲਈ। ਇਸ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 21 ਦੇ ਅਧੀਨ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਪਹਿਲੂ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਹ ਜੋੜਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਪਹਿਲੂ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਨਾ ਸਿਰਫ ਨਾਗਰਿਕਾਂ, ਸਗੋਂ ਗੈਰ-ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਲਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ

ਸਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਖੇਤਰ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਅਦਾਲਤਾਂ ਅਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਅਤੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਮੰਚਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਨਾਗਰਿਕ ਦੀ ਅਸਮਰੱਥਾ ਜਾਂ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ:

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਅਨੁਛੇਦ 39A ਬਰਾਬਰ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਮੁਫਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 21 ਦੇ ਇੱਕ ਖਾਸ ਪਹਿਲੂ ਵਜੋਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਤੁਰੰਤ ਹਵਾਲੇ ਲਈ, ਆਰਟੀਕਲ 39A ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

“39 ਏ. ਬਰਾਬਰ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਮੁਫਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਹਾਇਤਾ। - ਰਾਜ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਏਗਾ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਬਰਾਬਰ ਮੌਕੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਢੁਕਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਜਾਂ ਸਕੀਮਾਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮੁਫਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗਾ, ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਮੌਕੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਆਰਥਿਕ ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਸਮਰਥਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਨੀਤਾ ਕੁਸ਼ਵਾਹਾ ਬਨਾਮ ਪੁਸ਼ਪ ਸੂਡਾਨ, (2016) 8 SCC 509 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਅਨੁਛੇਦ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

"31. ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਵਾਕਾਂਸ਼ਾਂ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 21 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਵਾਲੇ 'ਜੀਵਨ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਝੀ ਹੈ, ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਵਿਆਪਕ ਸਪੈਕਟ੍ਰਮ 'ਤੇ ਜੋ ਇਤਫਾਕਿਕ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਹੈ, ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਲ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 21 ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹਨ। ਜੇਕਰ 'ਜੀਵਨ' ਦਾ ਅਰਥ ਕੇਵਲ ਭੌਤਿਕ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਜੀਵਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਹੈ ਜੋ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਜੀਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਮੰਨਣ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿਆਂਇਕ ਜਾਂ ਹੋਰ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ 'ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ' ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਅਨੁਛੇਦ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਲਈ। ਇਸ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 21 ਦੇ ਅਧੀਨ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਪਹਿਲੂ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਹ ਜੋੜਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਪਹਿਲੂ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਨਾ ਸਿਰਫ

ਨਾਗਰਿਕਾਂ, ਸਗੋਂ ਗੈਰ-ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਲਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਖੇਤਰ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਅਦਾਲਤਾਂ ਅਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਅਤੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਮੰਚਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਿਰਣਾਇਕ ਵਿਧੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਨਾਗਰਿਕ ਦੀ ਅਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਧਾਰਾ 14 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਗਾਰੰਟੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ। ਕਿਸੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਵਿਧੀ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਵਿਧੀ ਦੀ ਅਯੋਗਤਾ, ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ, ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਵਾਰਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਰਾਬਰੀ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਨੂੰ ਨਕਾਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ, ਇਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਛੇੜਛਾੜ ਭਰਮ ਤੱਕ ਘਟਾ ਕੇ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 21 ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 14 ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਗਰੰਟੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਚਾਰ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਗਿਣਿਆ:

"33. ਚਾਰ ਮੁੱਖ ਪਹਿਲੂ, ਜੋ ਕਿ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਸਾਰ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ:

(i) ਰਾਜ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਨਿਰਣਾਇਕ ਵਿਧੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ;

(ii) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਧੀ ਦੂਰੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਾਜਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਯੋਗ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ;

(iii) ਨਿਰਣੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੇਜ਼ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ; ਅਤੇ

(iv) ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਦੀ ਨਿਰਣਾਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਿਫਾਇਤੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।"

ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੱਕ ਨਾਗਰਿਕ ਲਈ ਆਪਣੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਿਰਣਾਇਕ ਫੋਰਮ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੀ ਸਮਝ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਿਰਣਾਇਕ ਫੋਰਮ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਸਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪਹੁੰਚ ਵਿੱਚ ਨਿਰਪੱਖ, ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਯੋਗ ਅਤੇ ਕਿਫਾਇਤੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

"35. ਅਦਾਲਤਾਂ/ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਦੇ ਦਰਜੇਬੰਦੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਫੋਰਮ/ਪ੍ਰਣਾਲੀ, ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਲਈ ਦੂਰੀ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਵਾਜਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਯੋਗ

ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। /ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ/ਅਜਿਹੀ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀ। (ਵੇਖੋ ਡੀ.ਕੇ. ਬਾਸੂ ਬਨਾਮ ਡਬਲਯੂ.ਬੀ. ਦਾ ਰਾਜ [ਡੀ.ਕੇ. ਬਾਸੂ ਬਨਾਮ ਡਬਲਯੂ.ਬੀ. ਦਾ ਰਾਜ, (2015) 8 SCC 744 : (2015) 3 SCC (Cri) 824])"

23. ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ, ਇਸ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਹੱਤਵ ਅਤੇ ਉਪਯੋਗਤਾ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਮੁੱਲ ਤਾਂ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਤੇਜ਼ ਹੋਵੇ; ਨਹੀਂ ਤਾਂ, ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਗਰਿਕ ਲਈ ਕੋਈ ਉਪਯੋਗ ਜਾਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦੇ ਖੋਖਲੇ ਨਾਅਰੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ:

"38. ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਦੁਬਾਰਾ ਇੱਕ ਭੁਲੇਖੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਜੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨਿਰਣਾਇਕ ਵਿਧੀ ਇੰਨੀ ਮਹਿੰਗੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵਾਦਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਸੇ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਅਨੁਛੇਦ 39-ਏ ਲੋੜਵੰਦ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਇੱਕ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਦੇ ਘੱਟ ਭਾਗਸ਼ਾਲੀ ਵਰਗਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।"

ਧਾਰਾ 438 ਸੀਆਰਪੀਸੀ: ਵਿਆਖਿਆ

24. ਇੱਥੇ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨੁਕਤਿਆਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਵਿੱਚ 'ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ' ਦੀ ਸਮੀਕਰਨ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨਿਰਮਾਣ ਤੋਂ ਉਭਰੇਗਾ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਕੋਰਟ ਆਫ ਸੈਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਲੇਖ 'ਦੀ' ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਜੋ ਉਸ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

25. ਇਹ ਵਾਕਈ ਵਿਧਾਨਿਕ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਇੱਕ ਮਾਮੂਲੀ ਨਿਯਮ ਹੈ ਕਿ ਦੰਡ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਦੰਡ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੀਵਨ, ਆਜ਼ਾਦੀ, ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਜਾਂ ਵਿਗਾੜ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਿੱਜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸਹੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਜਿਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਦੇਖਭਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਪਾਠ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਪਹਿਲੂ ਨੋਟ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ:

a ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਸਥਾਨਕ ਸੀਮਾਵਾਂ' ਅਤੇ 'ਸਥਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ' ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਬੀ. ਭਾਵੇਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਵਸਥਾ ਇਸ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਤੋਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

c. ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438(1)(iv) ਉਹਨਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਪਮਾਨ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਵਿਧਾਨਿਕ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਜਾਂ ਗਲਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਝੂਠੇ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ।

d. ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਜਿਸ ਸ਼ਰਾਰਤ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਗਲਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਹੈ।

26. ਇਸ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ 'ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ' ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਸੈਟਿੰਗ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਹਾਲਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੀ ਖੇਤਰੀ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਅੰਤਰਿਮ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੋਕ ਲੱਗਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਸਾਧਾਰਨ ਅਤੇ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਵਾਲੇ ਨਤੀਜੇ ਨਿਕਲ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਬਿਨੈਕਾਰ ਜੋ ਗਲਤ, ਬਦਨਾਮ, ਜਾਂ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

27. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਨਿੱਜੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ, ਜੋ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹਨ ਅਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੁਆਰਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹਨ, ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਤਿਬੰਧਿਤ ਵਿਆਖਿਆ ਦੁਆਰਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇੱਕ ਕਨੂੰਨ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਉਸਾਰੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਮੁੱਖ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਮੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

28. ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਿਲਾਇੰਸ *ਸੈਂਟਰਲ ਇਨਲੈਂਡ ਵਾਟਰ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਬ੍ਰੋਜੋ ਨਾਥ ਗਾਂਗੁਲੀ*, (1986) 3 SCC 156 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

"ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜਨਤਕ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿਧਾਂਤ, ਸਹੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ, ਵਿਸਥਾਰ ਜਾਂ ਸੋਧ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਅਭਿਆਸ ਜੋ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਬਿਲਕੁਲ ਆਮ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਅੱਜ ਲੋਕ ਜ਼ਮੀਰ ਲਈ ਘਿਣਾਉਣੇ ਅਤੇ ਦਮਨਕਾਰੀ ਬਣ ਗਏ

ਹਨ। ਜੇ ਜਨਤਕ ਨੀਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਸਿਰਲੇਖ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ, ਜਨਤਕ ਜ਼ਮੀਰ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਭਲਾਈ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਜਿਹੇ ਅਭਿਆਸ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਜੋ ਅਧਿਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸਾਡੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਦੀ ਘਾਟ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਸ ਰੌਸ਼ਨੀ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੇਧ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।"

29. ਅਸੀਂ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 'ਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਿਆਂ-ਸ਼ਾਸਤਰ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਿਬੀਆ ਅਤੇ ਸੁਸ਼ੀਲਾ ਅਗਰਵਾਲ ਵਿੱਚ, ਸਹੂਲਤ ਦੇਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਸੰਸਦ ਦੀ ਚੁੱਪ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਸਮਝਦਾਰੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਲਾਈਨ ਨੂੰ ਤੋੜਿਆ ਹੈ। ਅਨੁਛੇਦ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਰਾਹਤ ਦੀ ਗਰਾਂਟ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਿਬੀਆ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ 'ਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਅਤੇ ਠੋਸ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ, ਸੁਸ਼ੀਲਾ ਅਗਰਵਾਲ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮਿਆਦ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੱਕ ਵਧ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਿਬੀਆ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ, ਪੈਰਾ 13 ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਉਹ ਕੇਸ ਦੇ ਖਾਸ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ, ਜੋ ਕੇਸ ਵਾਰੰਟ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ।"

30. ਮੈਕਸਵੈੱਲ, ਇੰਟਰਪ੍ਰੀਟੇਸ਼ਨ ਆਫ ਸਟੈਚੂਟਸ (10ਵੀਂ ਸੰਸਕਰਣ), ਪੰਨਾ 284 ਉੱਤੇ ਆਪਣੇ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਸਖ਼ਤ ਅਤੇ ਲਾਭਕਾਰੀ ਉਸਾਰੀ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਭੌਤਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ।" ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਵਰਗੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਤਰਕਸੰਗਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਨਿਆਂਇਕ ਮਨ ਵਿੱਚ ਜੋ ਗੱਲ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਦੇ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

31. ਇੱਕ ਉਪਾਅ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਜੀਵਨ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪੀੜਤ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਦੀ ਹੈ - ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਵਿਕਸਿਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਸਮੂਹਿਕ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਵਧੇਰੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਬਣ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ

ਦੀ ਸ਼ੰਕਾ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਅਤੇ "ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਨੋਟਿਸ" ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਫਰਕ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ। ਜੇਕਰ ਸੰਸਦ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਿਰਫ਼ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੰਸਦ ਨੇ ਇਹ ਬਹੁਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇਗਾ। "ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਰਾਖੀ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਆਦਰਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 21 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਵੇਗਾ

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਪੁਨਰਗਠਨ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੀ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਸੌਂਪਦਾ ਹੈ।

32. ਡਾ. ਮਨੀਸ਼ ਸਿੰਘਵੀ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕਿ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜ ਸੋਧਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਵਾਧੂ ਖੇਤਰੀ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀ ਬੇਲਗਾਮ ਸ਼ਕਤੀ ਅਸੰਗਤਤਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਨੋਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨੂੰ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ (ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸੰਸ਼ੋਧਨ) ਐਕਟ, 1976 ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੁਆਰਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜਾਬਤਾ (ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਸੋਧ) ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਐਕਟ, 2018, 'ਇਸਦੀ ਪੁਨਰ ਸੁਰਜੀਤੀ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਮੰਗ', ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ, ਅਤੇ 2009 ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਤੀਜੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ (ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼) ਦਾ ਕੋਡ ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2022 ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ (ਏ) ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ- (i) ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ (ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1967; (ii) ਨਾਰਕੋਟਿਕ ਡਰੱਗਜ਼ ਐਂਡ ਸਾਈਕੋਟ੍ਰੋਪਿਕ ਸਬਸਟੈਂਸ ਐਕਟ, 1985; (iii) ਅਧਿਕਾਰਤ ਭੇਦ ਐਕਟ, 1923; (iv) ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਗੈਂਗਸਟਰ ਅਤੇ ਐਂਟੀ-ਸੋਸ਼ਲ ਐਕਟੀਵਿਟੀਜ਼ (ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1986; (v) ਜਿਨਸੀ ਅਪਰਾਧਾਂ ਤੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 2012; (ਬੀ) ਉਹਨਾਂ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ; (c) ਧਾਰਾ 376, 376-ਏ, 376-ਏਬੀ, 376-ਬੀ, 376-ਸੀ, 376-ਡੀ, 376-ਡੀਏ, 376-ਡੀਬੀ, 376-ਈ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਬਲਾਤਕਾਰ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਿਨਸੀ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਇੰਡੀਅਨ ਪੀਨਲ ਕੋਡ, 1860

33. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਸੋਧਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਵਾਧੂ-ਖੇਤਰੀ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਫੋਰਮ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਅੰਤਰ-ਰਾਜੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ 'ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਖਦਸ਼ੇ' ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਸਧਾਰਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਿੱਥੇ ਦੋਸ਼ੀ ਉਸ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

34. ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 48 ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪਿੱਛਾ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਬਿਨਾਂ ਵਾਰੰਟ ਦੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਜਿਸਨੂੰ ਉਸਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ, ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਪੁਲਿਸ ਟਰਾਂਜ਼ਿਟ ਰਿਮਾਂਡ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਜਗ੍ਹਾ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਰਿਮਾਂਡ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ। ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਜਿਸ ਕੋਲ ਕੇਸ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼/ਕਮਿਟ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਰਿਮਾਂਡ ਦਾ ਮੁਢਲਾ ਉਦੇਸ਼ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਉਸ ਥਾਂ 'ਤੇ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀਆਂ ਆਪਣੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੰਜਮ ਵਰਤਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਇੱਕ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਬਾਰੇ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜਗ੍ਹਾ ਜਿੱਥੇ ਅਪਰਾਧ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਸਲਾਮਤੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 21 ਦਾ ਇੱਕ ਪਹਿਲੂ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰਾਜ ਨੀਤੀ ਦੇ ਇੱਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਆਰਟੀਕਲ 39(ਏ). ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦਾ ਇੱਕ ਪਹਿਲੂ ਹੈ, ਜੋ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬਰਾਬਰਤਾ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

35. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਉਸ ਨਾਲ ਚਿੰਤਤ ਹਾਂ ਜਿਸਨੂੰ ਢਿੱਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਟ੍ਰਾਂਜ਼ਿਟ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ, 'ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ' ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਵਿੱਚ ਖੋਜਣਯੋਗ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ *ਬਲਚੰਦ ਜੈਨ* ਵਿਚ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਉਮੀਦ ਵਿਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਹੈ। *ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਸਿਬੀਆ* ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਸ਼ਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਧਾਰਾ 438 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਮੰਗ ਲਈ ਕੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦਾ ਵਾਜਬ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸਮੀਕਰਨ 'ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ' ਇੱਕ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਸਮੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਬਹੁਤ ਕੁਦਰਤੀ ਹੈ ਕਿ ਵੱਡੇ ਸਮੀਕਰਨ 'ਟ੍ਰਾਂਜ਼ਿਟ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ' ਨੂੰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗਾ। ਸ਼ਾਇਦ ਟਰਾਂਜ਼ਿਟ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਤੇ ਲੋੜ ਇਸ ਲਈ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ, ਜਿੱਥੇ ਅਪਰਾਧ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪੁਲਿਸ ਟਰਾਂਜ਼ਿਟ ਰਿਮਾਂਡ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਉਸ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਾਲੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਕੋਲ ਭੇਜਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪੁਲਿਸ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 22 ਦੀ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਰੱਥ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ, ਉਸ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਲਿਜਾਣ ਲਈ, ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਟਰਾਂਜ਼ਿਟ ਰਿਮਾਂਡ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੈ। ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਟਰਾਂਜ਼ਿਟ ਰਿਮਾਂਡ ਦਾ ਮੁਢਲਾ ਉਦੇਸ਼ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਉਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਟਰਾਂਜ਼ਿਟ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਲੋੜ ਤੋਂ 'ਟ੍ਰਾਂਜ਼ਿਟ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ' ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਇਲਾਜ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

35.1. 'ਟ੍ਰਾਂਜ਼ਿਟ' ਸ਼ਬਦ ਲਾਤੀਨੀ ਸ਼ਬਦ ਟ੍ਰਾਂਜ਼ਿਟਸ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਇੱਕ ਥਾਂ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਥਾਂ ਜਾਣਾ। ਕਿਉਂਕਿ CrPC ਵਿੱਚ 'ਟ੍ਰਾਂਜ਼ਿਟ' ਇੱਕ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਸਮੀਕਰਨ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ 'ਟ੍ਰਾਂਜ਼ਿਟ' ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਅਰਥਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਲੋਕਾਂ ਜਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਥਾਂ

ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਥਾਂ ਲਿਜਾਣਾ; ਜਨਤਕ ਆਵਾਜਾਈ 'ਤੇ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ; ਕਿਸੇ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਜਾਂ ਪਾਰ ਲੰਘਣ ਦਾ ਕੰਮ. 'ਪਰਿਵਰਤਿਤ' ਜਾਂ 'ਟ੍ਰਾਂਜ਼ਿਟਿੰਗ' ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੋਵੇਗਾ ਪਾਰ ਜਾਂ ਲੰਘਣਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, 'ਪਰਿਵਰਤਨ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਇੱਕ ਅਵਸਥਾ ਜਾਂ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਬਦਲਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ 'ਅਸਥਾਈ' ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਸਥਾਈ ਨਹੀਂ; ਥੋੜ੍ਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ. ਉਪਰੋਕਤ ਸਮੀਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਉਪਯੋਗੀ ਉਦਾਹਰਨ ਇੱਕ ਟ੍ਰਾਂਜ਼ਿਟ ਵੀਜ਼ਾ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਇੱਕ ਵੀਜ਼ਾ ਜਿਸਦੇ ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਨਹੀਂ। 'ਬਲੈਕ'ਜ਼ ਲਾਅ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ, 11ਵੇਂ ਐਡੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ 'ਟ੍ਰਾਂਜ਼ਿਟ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਇੱਕ ਥਾਂ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਥਾਂ ਤੇ ਵਸਤੂਆਂ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ; ਬੀਤਣ; ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਕਿਰਿਆ

35.2. ਵਿੱਚ ਡਾ. ਬ੍ਰੋਜੇਨ ਗੋਗੋਲ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੀ ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪਰਾਧ ਅਸਾਮ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਛੋਟੇ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਕਿ ਅਸਾਮ ਰਾਜ ਜਾਂ ਅਸਾਮ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਉੱਤਰਦਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੀਮਤ ਮਿਆਦ ਲਈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ। ਗੁਹਾਟੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਆਮ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ, ਜੋ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਗੁਹਾਟੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉੱਪਰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਆਮ ਨਿਰੀਖਣ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਨਿਰਣੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ।

35.3. ਅਨੀਤਾ ਗਰਗ ਵਿੱਚ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇੱਥੇ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਜਾਂ ਖਾਸ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਟਰਾਂਜ਼ਿਟ ਜਾਂ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 'ਟ੍ਰਾਂਜ਼ਿਟ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਇੱਕ ਥਾਂ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ। ਕਿਉਂਕਿ 'ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣਾ ਜੋ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, 'ਟ੍ਰਾਂਜ਼ਿਟ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ' ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਰਾਜ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਾਜ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ

'ਟ੍ਰਾਂਜ਼ਿਟ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ' ਦਾ ਮਤਲਬ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ ਲਈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਸਮਝਾਇਆ। ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਕਿ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਟਰਾਂਜ਼ਿਟ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯਮਤ ਅਦਾਲਤ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਆਵੇਗਾ, ਅਜਿਹੀ ਟਰਾਂਜ਼ਿਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨੂੰ ਵਧਾਏਗੀ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਦੇਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਟ੍ਰਾਂਜਿਟ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ 'ਤੇ, ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਿਯਮਤ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਜੋ ਫਿਰ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗੁਣਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇਗੀ। ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਟਰਾਂਜ਼ਿਟ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਇੱਕ ਅਸਥਾਈ ਰਾਹਤ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ ਲਈ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਨਿਯਮਤ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਕੇ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਤੀਸਤਾ ਅਤੁਲ ਸੀਤਲਵਾੜ ਵਿੱਚ ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਉੱਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇੱਕ ਰਾਜ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦੂਜੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੇਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਾਂਜ਼ਿਟ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਇਸ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਕਰਕੇ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਹੜੱਪਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਅਤੇ ਤੁਰੰਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਬੰਬੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਆਰਜ਼ੀ ਰਾਹਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

36. ਜੋ ਅਸੀਂ ਉੱਪਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ, ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ, ਨਿੱਜੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਅਤੇ ਸਨਮਾਨ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਲੋੜ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਸੀਮਤ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਕਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਐਫਆਈਆਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਅਧੀਨ ਅੰਤਰਿਮ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਰੂਪ, ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ:

(i) ਸੀਮਤ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਐੱਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਾਰੀਖ਼ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਦਾਲਤ, ਇੱਕ ਢੁਕਵੇਂ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਵਿਵੇਕਸ਼ੀਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਅੰਤਰਿਮ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ।

(ii) ਸੀਮਤ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਇਹ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ ਅੰਤਰ-ਰਾਜੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਕਿਉਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੀਮਤ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਜਾਂ ਅੰਤਰਿਮ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਗਰਾਂਟ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋਵੇ, ਜਾਂਚ ਦੀ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ।

(iii) ਉਹ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, CrPC ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਉਕਤ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਕੱਢਦਾ ਹੈ।

(iv) ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਆਪਣੀ ਅਸਮਰੱਥਾ ਬਾਰੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕੋਲ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੰਜੀਦਗੀ ਲੈਣ ਦਾ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ। ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਆਧਾਰ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ:

a ਜਿਸ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੀਵਨ, ਨਿੱਜੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਅਤੇ ਤੁਰੰਤ ਖ਼ਤਰਾ';

ਬੀ. ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਜਾਂ ਮਨਮਾਨੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ';

c. ਵਾਧੂ-ਖੇਤਰੀ ਸੀਮਤ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਡਾਕਟਰੀ ਸਥਿਤੀ/ਅਪੰਗਤਾ।

37. ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਅਤਿ-ਖੇਤਰੀ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਤੁਰੰਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਾਲਾਤਾਂ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਵਾਧੂ-ਖੇਤਰੀ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿਰਫ ਅਸਧਾਰਨ ਅਤੇ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਟ੍ਰਾਂਜ਼ਿਟ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਜਾਂ ਅੰਤਰਿਮ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ। ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਬਿਨੈਕਾਰ ਲਈ ਅਟੱਲ ਅਤੇ ਅਟੱਲ ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇਗਾ। ਅਦਾਲਤ, ਵਾਧੂ-ਖੇਤਰੀ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ ਲਈ ਅੰਤਰਿਮ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ।

38. ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਸਯਦ ਜ਼ਫਰੁਲ ਹਸਨ ਵਿਚ ਪਟਨਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਸਾਧਨ ਚੰਦਰ ਕੋਲੇ ਵਿਚ ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਟਾਲ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਵਾਧੂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। - ਖੇਤਰੀ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ, ਅਰਥਾਤ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇੱਕ ਸੀਮਤ ਜਾਂ ਟ੍ਰਾਂਜਿਟ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ।

39. ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਿਰਣੇ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਾਡੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਵੱਲ ਮੁੜਾਂਗੇ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਐਫਆਈਆਰ ਉਸ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੂਜੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਦੂਜੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੰਗ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੀਮਤ ਮਿਆਦ ਦੀ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਟਰਾਂਜ਼ਿਟ। ਅਸੀਂ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਜ ਦੀ ਸਮਰੱਥ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਜਾਇਜ਼ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੀਮਤ ਆਵਾਜਾਈ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਰਾਹਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਐਫਆਈਆਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਉਲਟ, ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਜੁਰਮ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਐਫਆਈਆਰ ਦੂਜੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਤੀਜੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਤਿੰਨ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਪਹੁੰਚ ਕਰੇਗਾ? ਅਸੀਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ, ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਦੀ ਸਲਾਘਾਯੋਗ ਧਾਰਨਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਦੋਸ਼ੀ ਰਾਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਸੀਮਤ ਆਵਾਜਾਈ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਜਾਂ ਸੀਮਤ ਅੰਤਰਿਮ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹੀ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ, ਰਾਜ ਦੀ ਸਮਰੱਥ ਅਦਾਲਤ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤੋਂ ਇੱਕ 'ਨਿਯਮਿਤ' ਜਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

40. ਅਸੀਂ ਸੁਚੇਤ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਫੋਰਮ ਸ਼ਾਪਿੰਗ ਦਿਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰੇਗਾ। ਇਹ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਮੂਲੀ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ, ਜੋ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਮਾਮੂਲੀ ਜਿਹਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਚਕਾਰ ਖੇਤਰੀ ਸਬੰਧ ਜਾਂ ਨੇੜਤਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਰਾਹਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਲਿੰਕ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ ਜਾਂ ਕਿੱਤੇ/ਕੰਮ/ਪੇਸ਼ੇ ਨਾਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੁਆਰਾ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਾਜ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕਾਰਨ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਕਿਉਂ ਮੰਗ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ

ਐਫਆਈਆਰ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਗੈਰ-ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਆਸ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਤੁਰੰਤ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

41. ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਐਫਆਈਆਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਨਿਵਾਸੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਤੀਸਰਾ ਰਾਜ, ਕਿਸੇ ਜਾਇਜ਼ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਤੀਜੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਜਾਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਤੀਜੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਸਥਾਈ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀ ਸੀਮਤ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਰਾਹਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

42. ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਹਾਂ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(ਈ) ਵਿੱਚ "ਹਾਈ ਕੋਰਟ" ਸ਼ਬਦ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ: (i) ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਰਾਜ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ; (ii) ਕਿਸੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਹਾਈ ਕੋਰਟ; (iii) ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸ ਖੇਤਰ ਲਈ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਦੀ ਸਰਵਉੱਚ ਅਦਾਲਤ। ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਅਤੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਗਠਿਤ ਅਦਾਲਤਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਹਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ, ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਸੈਕਸ਼ਨ 7 ਖੇਤਰੀ ਵੰਡ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 7 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਰਾਜ ਇੱਕ ਸੈਸ਼ਨ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸੈਸ਼ਨ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਹੋਣਗੇ; ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਸੈਸ਼ਨ ਡਿਵੀਜ਼ਨ, ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਇੱਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਖੇਤਰ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਸੈਸ਼ਨ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਸੈਕਸ਼ਨ 9 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (1) ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਹਰ ਸੈਸ਼ਨ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਲਈ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰੇਗੀ; ਹਰ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ; ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਜੱਜ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਬੈਠ ਸਕਦੇ ਹਨ।

43. ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 26 ਅਦਾਲਤਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ। ਇਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਹੋਰ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਅਧੀਨ

ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ (i) ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ; (ii) ਸੈਸ਼ਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ; ਜਾਂ (iii) ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਦਾਲਤ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ (i) ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਜੁਰਮ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ; ਜਾਂ (ii) ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਦਾਲਤ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

44. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਕਿ "ਹਾਈ ਕੋਰਟ" ਜਾਂ "ਸੈਸ਼ਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ" ਸ਼ਬਦ ਸਥਾਨਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਤਿਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਦੂਜੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ, ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਸਮੇਂ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਜਾਇਜ਼ ਮਕਸਦ ਲਈ ਉੱਥੇ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਾਂ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ, ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ 'ਤੇ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਉਭਰਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਹਾਈ ਕੋਰਟ" ਜਾਂ "ਸੈਸ਼ਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸਿਰਫ ਉਸ ਸਥਾਨ ਜਾਂ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਅਰਥ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਰਥ ਦੁਆਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, “ਹਾਈ ਕੋਰਟ” ਅਤੇ “ਕੋਰਟ ਆਫ਼ ਸੈਸ਼ਨ” ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ “ਦੀ” ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਟ੍ਰਾਂਜ਼ਿਟ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਹੈ।

45. ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਇੱਕ ਨਿਵਾਸੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੋ ਅਸੀਂ ਉੱਪਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਉਹ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੋਂ ਟ੍ਰਾਂਜਿਟ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਇੱਕ ਨਿਵਾਸੀ ਹੈ, ਜੋ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੀਮਤ ਮਿਆਦ ਦੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਨਿਯਮਤ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ। ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਲੋੜ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਤੇ ਟ੍ਰਾਂਜਿਟ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿੱਜੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਨਾਲ ਅੰਦਰੂਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਤੱਕ ਨਿਆਂ

ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ। ਟਰਾਂਜ਼ਿਟ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਵਿਕਸਤ ਉਪਬੰਧ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਸ਼ੁੱਧਤਾ ਦੇਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ, ਇੱਕ ਯੋਗ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਨਿੱਜੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ, ਟ੍ਰਾਂਜ਼ਿਟ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਟ੍ਰਾਂਜ਼ਿਟ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਗਈ ਖਦਸ਼ਾ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਅਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੇਗੀ; ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਮਨਮਾਨੀ ਪੁਲਿਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਅਸਫਲ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਨਿਜੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਤੁਰੰਤ ਪਹੁੰਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਸੀਮਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੇ ਅੰਦਰ

46. ਜੇਕਰ ਸੀਮਤ/ਅਸਥਾਈ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਧਾਰਾ 438 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਇੱਕ ਪਾਬੰਦੀ ਜੋੜ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ , ਇੱਕ ਗਰਭਪਾਤ ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੀ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਮੁਸੀਬਤ ਵਧ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋਵੇ, ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੀਮਤ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਐਫਆਈਆਰ ਉਸਦੇ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਜੇਕਰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਕੇਸ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਐਫਆਈਆਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸੈਸ਼ਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਟਰਾਂਜ਼ਿਟ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸੀਮਤ ਅਵਧੀ ਦੀ ਅੰਤਰਿਮ ਸੁਰੱਖਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਪੂਰੀ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

47. ਅਜਿਹਾ ਕੇਸ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਦੋਸ਼ੀ ਕਈ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਜੁਰਮ ਲਈ ਕਈ ਐਫਆਈਆਰਜ਼ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੋਂ ਅੰਤਰਿਮ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਉਸ ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਮੰਗ

ਕਰਨ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਰਾਜ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਈ-ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮਾਨਤਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ? ਅਸੀਂ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

48. ਇੱਕ ਹੋਰ ਮੁੱਦਾ ਜੋ ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਆਮ ਥਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਜਗ੍ਹਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਪਤਨੀ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 177 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਆਮ ਸਥਾਨ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਤਨੀ ਦੁਆਰਾ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੇਰਹਿਮੀ ਅਤੇ ਘਰੇਲੂ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਗਏ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹੈ। ਦੇਵਕਰਨ ਨੇਨਸ਼ੀ, (1972) 2 SCC 890; ਸੁਜਾਤਾ ਮੁਖਰਜੀ (ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ) ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਕੁਮਾਰ ਮੁਖਰਜੀ, (1997) 5 SCC 30; Y. ਅਬ੍ਰਾਹਮ ਅਜੀਤ ਬਨਾਮ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ, ਚੇਨਈ, (2004) 8 SCC 100; ਰਮੇਸ਼ ਬਨਾਮ ਟੀ.ਐਨ., (2005) 3 SCC 507; ਅਤੇ ਮਨੀਸ਼ ਰਤਨ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ ਐਮ.ਪੀ., (2007) 1 SCC 262. ਇਹਨਾਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮੱਗਰੀ ਸਥਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਆਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਜਾਂਚ ਦਾ ਆਮ ਸਥਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਿਆਹੁਤਾ ਜੁਰਮ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਰੂਪਾਲੀ ਦੇਵੀ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. ਰਾਜ, (2019) 5 ਐਸਸੀਸੀ 384 (ਰੁਪਾਲੀ ਦੇਵੀ) ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪਤਨੀ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸਿਹਤ 'ਤੇ ਮਾੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪੇਕੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ. ਵਿਆਹ ਸੰਬੰਧੀ ਘਰ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮ, ਧਾਰਾ 498A ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਣਗੇ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਤੀ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬੇਰਹਿਮੀ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਕਾਰਨ ਪਤਨੀ ਵਿਆਹ ਦੇ ਘਰ ਛੱਡਣ ਜਾਂ ਭਜਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਨਾਹ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ, ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਉਸ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵੀ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 498-ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ।

49. ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਪਤਨੀ ਨੇ ਇੱਥੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਆਮ ਸਥਾਨ ਚਿਰਾਵਾ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿੱਚ ਉਸਦੇ ਪੇਕੇ ਘਰ ਪਰਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਸਨੂੰ ਫੋਨ 'ਤੇ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਨ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਅਤੇ ਤੰਗ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਚਿਰਾਵਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਕਥਿਤ ਹੁਕਮਾਂ ਦੁਆਰਾ, ਦੋਸ਼ੀ-ਪਤੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਚਿਰਾਵਾ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਵਾਧੂ ਖੇਤਰੀ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ

ਹਾਲਾਤਾਂ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਨੁਕਤਿਆਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ:

a. ਸਿੱਖਿਅਕ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸਿਟੀ ਸਿਵਲ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਬੈਂਗਲੁਰੂ ਸਿਟੀ, ਦੇ ਉਲਟ ਹੁਕਮਾਂ ਨੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਿਕਸ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨੋਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਨੰਬਰ 3941/2022, 3943/2022, 3944/2022, ਅਤੇ 3945/2022।

b. ਇਸ ਲਈ ਅਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

c. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਗਲੇ ਚਾਰ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਤੱਕ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਕਦਮ ਨਾ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਚਿਰਾਵਾ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਕਰ ਸਕਣ।

d. ਇਹ ਵੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਅਧੀਨ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਚਿਰਾਵਾ ਦੀ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਜਲਦੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਅਸੀਂ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ASG, ਸ਼੍ਰੀ ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਬੈਨਰਜੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਐਮੀਕਸ ਕਿਊਰੀ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ਗੀ ਬੇਨਤੀਆਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਹੋਰ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਕੀਮਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਅਸੀਂ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਸਿਰਲੇਖ: ਨਿਧੀ ਜੈਨ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ: ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Tarun Mehra

Advocate